

Mare

'Beperk CO₂-uitstoot door duursport'

Pagina 3

Ratrace onder juristen: één zesje en je kunt het vergeten op de Zuidas

Pagina 7

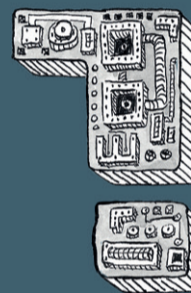
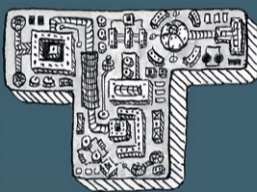
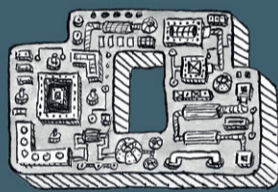
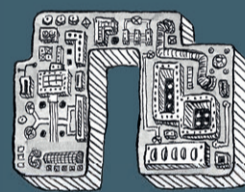
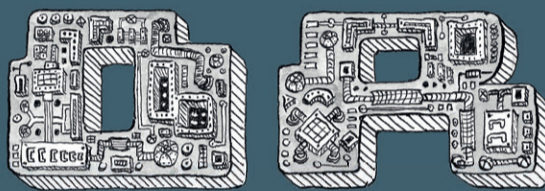
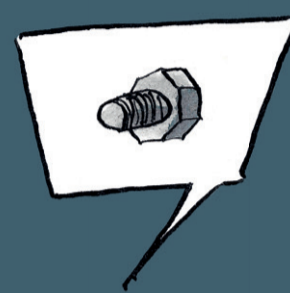
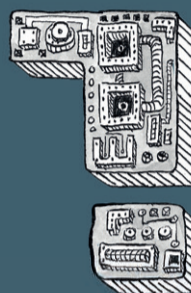
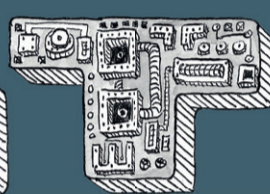
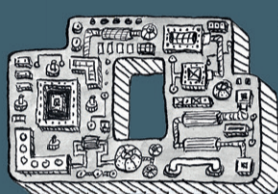
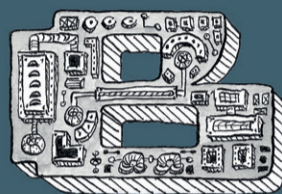
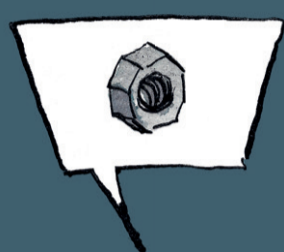
Europese universiteiten laten zich inpakken door China, zeggen experts

Pagina 9

Zonder muziek zou zanger Joost Spijkers aan de drugs gaan

Pagina 11

HOE KUN JE CHATTENDE MENS EN MACHINE UIT ELKAAR HOUDEN?

Illustraties Joost Marcellis

Leidse psychologen onderzochten of chatbots die ingewikkelde zinnen gebruiken eerder worden aangezien voor mensen. En *Mare* sprak met de beste bot tot nu toe: Mitsuku. 'Ik heb hier alleen elektriciteit en internet.'

DOOR BART BRAUN Stel, je hebt een machine die kan communiceren. Voor wiskundige Alan Turing (1912-1954) waren chatbots nog ver weg, maar hij kon zich zoiets prima voorstellen. 'Zou het denkbaar zijn dat zo'n digitale computer ('computer' was in zijn tijd nog een baan voor mensen, *red.*) goed is in het imitatiespel?'

Als je aan het chatten bent, en je hebt niet meer door of je het tegen een mens of een bot hebt, dan is de bot geslaagd voor wat we nu de Turing-test noemen.

Turing zag die test voor zich als een conversatie van vijf minuten, en zijn inschatting was dat tegen

het jaar 2000 zeventig procent van de mensen na zo'n gesprek niet in staat was om een menselijke en een digitale chatpartner te onderscheiden. Dat had hij mis, maar de chatbots zijn wel steeds beter geworden.

Eigenlijk doe je dus elke keer als je aan Siri of Alexa vraagt iets voor je te regelen, online shopt of vliegtickets boekt een Turing-test.

Er is echter ook 'de' Turing-test: de jaarlijkse Loebner-prize competitie voor kunstmatige intelligenties, gehouden in het landhuis waar Turing tijdens de Tweede Wereldoorlog Nazi-codes kraakte. Als een programma ooit de helft van alle juryleden weet te foppen, krijgt de maker een zilveren medaille en een bedrag van 25.000 dollar. Er bestaat ook een gouden medaille voor een audiovisuele chat, maar vooralsnog is ook de zilveren medaille nog niet gewonnen.

Over de vraag wat het precies betekent als een machine wel zou slagen voor de test, valt een hoop te filosoferen (daarover later meer). Eerst draaien we de test om: we kij-

ken niet meer naar de bot, maar naar de juryleden. Hoe weten zij of nu of ze met mens of machine te maken hebben? Waaraan merk je dat?

Psychologiestudente Marjolijn Wijnen deed wat experimenten om dat te onderzoeken, en schreef er met haar begeleiders Roy de Kleijn en Fenna Poletiek een artikel over in het vakblad *Knowledge-Based Systems*. 'Turing ging in zijn stuk volledig voorbij aan de vraag hoe je mensen herkent', aldus eerste auteur De Kleijn.

Wijnen vroeg studenten onder meer om zinnen te beoordelen die afkomstig waren uit Loebner-prize gesprekken. Die waren soms gemanipuleerd om de woordvolgorde aan te passen. Vergelijk de volgende twee zinnen.

1. De hond beet de poes die stonk

2. De poes die de hond beet, stonk

Dezelfde woorden, dezelfde gebeurtenis. In het Engels hoeft die

komma er niet eens tussen en is de overeenkomst dus nog groter.

Die tweede zin noemen taalwetenschappers 'center embedded': de poes aan het begin hoort bij het stinken op het einde, en de hond wordt daartussen gesandwich. Volgens de grote taalwetenschapper Noam Chomsky zijn mensen de enige dieren die zulke sprongetjes in hun taal bouwen.

De Kleijn: 'De vraag is nu: als zulke recursieve zinnen typisch menselijk zijn, worden ze dan ook als typisch menselijk gezien?' Oftewel: kan je je chatbot menselijker laten lijken door hem zulke zinnen te laten gebruiken? Het antwoord van Wijnen's proefpersonen is: nee, integendeel.

Daar valt wel een verklaring voor te bedenken. Zulke constructies zijn dan misschien menselijk, maar ze worden maar weinig gebruikt. Mensen die beroepsmatig leren schrijven, krijgen vanaf les één te horen dat ze zulke zinnen zo min mogelijk moeten gebruiken. Misschien dat ze daarom toch als

'onnatuurlijker' overkomen. 'Tenminste, dat is een mogelijke reden, aldus De Kleijn. 'Maar het is niet makkelijk om een experiment te bedenken dat dat onderzoekt.'

Als je even chat met Mitsuku, de best scorende bot van de afgelopen drie Loebner-wedstrijden, zijn de zinsconstructies niet het grootste probleem.

Mare werkt aan een verhaal over chatbots en zinsconstructies, leggen we uit.

'Ga je ook over mij schrijven?'

Ja.

'Ik ben blij voor je.'

Gebruikt ze zelf wel eens zinnen die *center-embedded* zijn?

'Nee, een zin is iets wat je gebruikt om mee te schrijven. Ik heb hier alleen elektriciteit en internet. Weet ze nu nog wat voor verhaal we aan het schrijven waren?'

'Je zei dat je onbekend was.'

Die zilveren medaille is nog niet in zicht, kortom.

> Verder lezen op pagina 6

LITERAIR TALENT OPGELET!

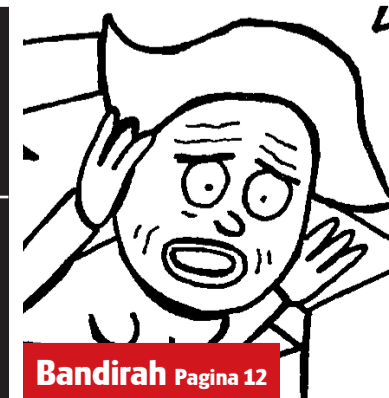
Win € 250 met de Mare-Kooyker Kerstverhalenwedstrijd

Ook dit jaar weer: de Mare-Kooyker Kerstverhalenwedstrijd! Win €250, €75 of €50 aan boekenbonnen. Oproep van auteurs en juryleden Christiaan Weijts en Arjen van Veelen: schrijf gewoon een goed verhaal, met kop en staart, over een strevend personage dat een omslag doormaakt. Mail (max. 1500 wrd) voor 7 december naar: redactie@mare.leidenuniv.nl Deelname alleen voor Leidse studenten.

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD

Mare

Boekhandel
Kooyker

Bandirah Pagina 12

Controverse

DOOR BART BRAUN Nog voordat het blad ook maar is opgericht, roepen de makers ervan al dat ze zouden willen dat het snel ophoudt te bestaan. *The Journal of Controversial Ideas*, een initiatief van onder meer de filosofen Jeff McMahan (Oxford) en Peter Singer (Princeton) is een symptoom van een tijdsgeest die voorbij gaat. Hopen ze.

Passend bij de titel is het tijdschrift nu al controversieel. Beetje anoniem labekkend je stoute ideetjes shitposten, zo hoort een academicus niet te rollen. Ten linker- en rechterzijde van de sociale media nemen de voetsoldaten hun gebruikelijke stellingen alweer in: zie je wel dat hunnie, van de andere kant, levensgevaarlijk zijn!

Universiteiten in het algemeen en filosofen in het bijzonder zijn soms de voorproevers van de samenleving. Een nieuw idee gaat eerst op de tong, dan van wang tot wang, gecombineerd met een slokje alcohol voor het eerst slikken. Soms is het wat, soms ook niet, maar iemand moet het uitproberen.

Neem bijvoorbeeld het idee dat gewelddadig gedrag deels zijn wortels heeft in iemands DNA. De Leidse criminoloog Wouter Buikhuisen werd ervoor vergeleken met een nazi en met de dood bedreigd. Tijdens zijn oratie kwamen er gemaskeerde mensen met kettingen in de hand naar binnen om een rookbom te gooien. Anno 2018 is er behoorlijk wat bewijs voor een genetische bijdrage aan criminaliteit, maar voor Buikhuisen kwam dat te laat.

En dat waren dus de jaren zeventig en tachtig, ver voor de vergrootglazen van de sociale media er waren om controverses extra te verschroeven.

Kijk voor de grap eens wat er op Twitter wordt gezegd over de Leidse historicus Leo Lucassen, uitdrager van de toch niet zo heel controversiële opvatting dat immigranten mensen zijn. Aan de andere kant van het politieke spectrum zit Leids rechtsfilosoof Paul Cliteur, verguisd om het aanstippen van minpunten aan de islam.

Wat gebeurt er dan wel niet als je iets écht controversieels te zeggen hebt? Over nationale identiteit, bijvoorbeeld? Over kinderen en seks? De Canadese filosofe Rebecca Tuvel schreef vorig jaar een opstel waarin ze wat vragen stelde over een witte activiste die zichzelf als zwarte ziet. Waar zit hem nou het verschil tussen transgenders en transraciale? Zou je ras-identiteit niet ook flexibel kunnen zijn?

U mag dat gezever vinden over hoeveel engelen er op een naald kunnen dansen. U mag het ook kwetsend vinden: voor transgenders, of mensen van kleur, of allebei. Veel mensen vonden dat. Dat bleek ook wel uit de gevolgen: Tuvel kreeg via allerlei platformen te horen dat ze een verdere carrière aan universiteiten wel kon vergeten. Bij het blad waarin haar stuk stond, moesten uiteindelijk de redacteur en de online redacteur opstappen. Maar het is wel een idee dat tenminste eenmaal in de maatschappelijke mond genomen moet worden, om al dan niet uit te spugen.

Singer, Buikhuisen, Tuvel en vele anderen hebben moedig het hoofd omhoog gehouden terwijl de drek hen om de oren vloog. Het is onredelijk om dat van alle academicus te vragen. Ze zijn vaak nog op zoek naar een vaste aanstelling, en hun partners en kinderen hebben al helemaal niet om de rookbommen en doodsbereidingen gevraagd. Voor hen komt het *Journal of Controversial Ideas* mooi van pas. Moge het snel opgeheven worden.

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Opname circa 15.000
Hoofredactie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Medewerkers
Fernke Blommaert · Holger Gzella · Tim Hoffman · Marit de Roij · Benjamin Sprecher · Daniëlle Tuk
Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl
Basisonwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving marcel van den berg
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort
Telefoon 023 - 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. Rick Lawson (voorzitter) · Prof. dr. Frank Israel (vice-voorzitter) · Dagmar Brouwer · Prof. dr. Willem van der Does · drs. Malou van Hintum · Emilie van Kinschot · Thomas van Klaveren · Nathan Oosthoek · Frank Rensen · dr. Alexander Pleijter · Maarten Jesse Pot
Jaarabonnementen
Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl. Studenten betalen €25.
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272
Ingezonden mededelingen
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

Column

De diversiteit van alleen maar *global citizens*

Een tijd geleden nam ik deel aan een vrijwilligersproject ergens in een ver buitenland. Als kennismakingsactiviteit werd ons gevraagd om een rij te vormen op alfabetische volgorde van de landen waar we vandaan kwamen. Nu was dat natuurlijk op zichzelf al afschuwelijk genoeg, maar de hele situatie werd er niet beter op toen bleek wat voor nationaliteiten mijn collega's zich hadden aangemeten.

Bij de letters g en w waren, onafhankelijk van elkaar, een aantal lieden gaan staan die zichzelf *global citizen* of *worldwide citizen* noemden. 'Ik heb twee paspoorten en de afgelopen tien jaar heb ik in zes verschillende landen gewoond, dus identificeer ik me gewoon niet met één land. Er is geen plek waar ik me echt thuisvoel.' Hartverscheurende taferelen.

In Oxford is het niet anders. Je wordt om je oren geslagen met dubbele of zelfs driedubbele nationaliteiten, en ook studenten die er tragischerwijs maar één hebben blijken na enig doorvragen wel netjes tweetalig opgevoed, of hebben op zijn minst een grootmoeder die Frans met ze sprak. En wanneer het hele leven in één land is doorgebracht zijn er altijd wel voorvaderen die oorspronkelijk uit een ander land afkomstig waren, waardoor de student genoodzaakt is zich bi-cultureel te noemen.

Deze pronkcultuur zorgt voor de nodige vertragingen. Denk je even snel een praatje te maken, moet je aanhoren dat je gesprekspartner 'in principe Slowaaks-Italiaans is, maar opgegroeid in Berlijn en zich over het algemeen meer identificeert met de Angelsaksische wereld'. Bij de internationale levensstijl horen uiteraard ook vakanties naar alle uithoeken van de wereld, omdat verre culturen zo ongeloflijk inspirerend zijn.

Deze ietwat uit de hand gelopen vorm van internationalisering wordt op universiteiten als de mijne van harte toegejuicht. Ze zorgt namelijk voor diversiteit, de bron van alle goeds. Wat universiteiten even over het hoofd zien, is het simpele rekensommetje dat wanneer steeds meer studenten global citizen zijn, de diversiteit steeds verder afneemt. Als iedereen hetzelfde kosmopolitische, *I-have-seen-it-all-wereldbeeld* meebrengt, verdwijnt dat van

Shaun uit Stoke-on-Trent langzaam naar de achtergrond. En dat is jammer, want juist van Shaun kunnen de global citizens der aarde het meeste leren.

Nog minder fortuinlijk is het feit dat ze Shaun genadeloos wegconcurreren. Want, laten we onszelf niet voor de gek houden, bij de global citizen-levensstijl komt vanzelfsprekend ook een goed gevulde portemonnee kijken. Die zorgt ervoor dat de relevante buitenlandervaring en onbetaalde stages die nodig zijn om op een universiteit als Oxford binnen te komen kunnen worden bekostigd. En zo wordt de afstand tussen *town and gown* alleen maar groter.

Een soortgelijke discussie rondom de kansen van leerlingen van *state schools* en die van *public schools* om aangenomen te worden voor een bachelor op Oxford speelt al sinds jaar en dag. Kinderen op peperdure public schools krijgen beter onderwijs en worden perfect voorbereid op de toelatingsprocedure van Oxford, terwijl state school-leerlingen er alleen voor staan. Dat beïnvloedt hun kansen sterk, wat nog altijd terug te zien is in de statistieken van de studentenpopulatie.

Op masterniveau speelt naast academische prestaties het cv een grotere rol. Daaruit moet blijken dat de student naast zijn studie niet heeft stilgezeten, ervaringen heeft opgedaan in het buitenland en sterk internationaal is georiënteerd. Kortom, dat hij een verrijking is voor de inclusieve, diverse cultuur die de universiteit zich zo graag wil aanmeten. Er wordt gekeken naar allerlei soorten diversiteit, maar niet naar diversiteit op het gebied van klasse en de daaruit voortvloeiende opvattingen.

Een elite die zichzelf in stand houdt, is natuurlijk niets nieuws. Maar als er één wereldbeeld gepusht wordt, komt dat de academische diversiteit niet ten goede. Om nog maar niet te spreken van de eentonigheid van de obligatoire babbeltjes die het met zich meebrengt. Een gemeenschap met alleen maar global citizens is vooral heel erg saai.

MARIT DE ROIJ studeerde geschiedenis en Russische studies in Leiden en volgt nu een vervolgmasterniveau in Oxford

Behekst voor de seksindustrie

Met religieus ritueel lokken Nigeriaanse priesters vrouwen naar Italië

Nigeriaanse vrouwen wachten op hun juju-ritueel, voor hun vertrek naar Europa. Foto Lorena Ros/Hollandse Hoogte

Nigeriaanse juju-priesters zijn betrokken in een groot netwerk van vrouwenhandel, blijkt uit onderzoek van antropologe Cynthia Olufade. 'De meisjes worden steeds jonger.'

DOOR VINCENT BONGERS 'De priester zei dat ik voor het beeld van de heilige in de tempel moest knielen. Hij had net een kip geslacht en gaf me een warme drank waarin ook bloed van het beest zat. De priester begon met zijn bezweringen. Ik moest herhalen wat hij zei: ik zal de 45.000 euro aan mijn madame terugbetalen. Ik zal altijd haar instructies opvolgen en

niets zeggen tegen de politie.'

Dit is de getuigenis van een vrouw die als prostituee werkte in Italië. Ze was daar onder valse voorwendselen heen gelokt door een van de zeer geraffineerd opererende vrouwenhandelnetwerken die actief zijn in Nigeria. 'De netwerken maken gebruik van de religieuze tradities van mijn land om hun slachtoffers onder de duim te houden', vertelt de Nigeriaanse antropologe Cynthia Olufade. Ze won onlangs met haar masterscriptie over deze mensen-smokkelaars de Africa Thesis Award van het African Studies Centre.

'De vrouwen en meisjes zweren trouw aan hun "madame" tijdens

een juju-ritueel', legt ze uit. Juju is een geloofssysteem in West-Afrika waarin tijdens rituelen magische krachten worden overgebracht naar objecten. 'Het is in Benin City, waar ik onderzoek deed, heel normaal om naar een juju-priester te gaan voor raad over bijvoorbeeld huwelijksproblemen of gezondheidszaken.'

Maar Juju kan ook gebruikt worden om mensen te manipuleren en te controleren. Jonge vrouwen komen onder de invloed van een 'madame' die hen een mooie toekomst in Europa voorspiegelt. Het netwerk smokkelt hen naar het zogenaamde beloofde land, dat is vaak Italië. De vrouwen komen echter in de seksin-

dustrie terecht, leven onder erbarmelijke omstandigheden, en moeten een enorme schuld terugbetalen aan de madame.

Omdat de vrouwen zich gedwongen voelen zich te houden aan de eed die zij tijdens het juju-ritueel hebben uitgesproken, is het moeilijk om aan hun lot te ontsnappen. De priesters vergroten hun macht door haren, afgeknipte nagels en zelfs gedragen onderbroeken van de slachtoffers te bewaren, waarmee ze ook weer rituelen kunnen uitvoeren. Zo worden de vrouwen als het ware hun bezit. Met degenen die praten met de autoriteiten of weigeren te betalen, zal het slecht aflopen, dreigen de geestelijken.

Olufade: 'Er wordt zelfs familie ingezet om de meisjes onder druk te zetten. Een van de slachtoffers wilde niet langer betalen. Het netwerk zocht toen contact met de moeder van het meisje in Benin. Die werd bij een tempel ontboden en belde vervolgens haar dochter op om te zeggen dat ze zich toch maar aan de afspraken moest houden.'

De madames wakkeren de angst flink aan door horrorverhalen te vertellen over vrouwen die de eed verbreken. Een van de vrouwen vertelde Olufade dat ze had gehoord dat het heel slecht was afgelopen met een afvallig meisje. 'Haar maag zwol steeds meer op, totdat deze explodeerde en ze doodging.'

Olufade blijft zich als onderzoeker aan de Universiteit van Ibadan in Nigeria met het onderwerp bezighouden. 'Ik heb nog maar het topje van de ijsberg blootgelegd. Ik wil doorgaan en promoveren. De netwerken evolueren ook steeds. De nieuwste ontwikkeling is dat er heel erg jonge meisjes naar Europa worden gehaald: van 11 tot 14 jaar. Alleen de eed is niet altijd genoeg om ze in toom te houden. Het netwerk zet dan Nigeriaanse jongens in om de controle te versterken. Die zorgen er dan voor dat die meiden blijven vastgeklonken aan de criminelen.'

Duurzame duursport

Filosoof Ron Welters (56) promoveerde aan de Radboud Universiteit Nijmegen op verband tussen duursport en duurzaamheid. Morgen geeft hij een lezing op het Symposium Sportfilosofie in Leiden.

Wat is sportfilosofie eigenlijk?

'Nadenken over wat sport nu eigenlijk is. Maar met dit antwoord schiet u natuurlijk niet veel op.'

Eh, nee. Wat is sport, volgens u?

'Alles wat met competitieve lichaamsbeweging van doen heeft. Het hoeft niet om wedstrijden met tegenstanders te gaan. En zeker niet om een evenement als de Tour de France. Als iemand die op weg naar werk zich verbeeldt dat hij Tom Dumoulin is en keihard de brug op fietst, dan is het weer wel sport.'

Bent u zelf ook sportief?

'Ik doe aan hardlopen en fietsen. Jarenlang was mijn seizoensdoel de Powerman Zofingen in Zwitserland. Dat is een wedstrijd met tien kilometer hardlopen door bergachtig terrein, vervolgens 150 kilometer fietsen, ook met de nodige hoogtemeters, en dan nog dertig kilometer hardlopen, uiteraard ook door de bergen.'

Heftig.

'Wel als je het vergelijkt met de gemiddelde Nederlander. Maar er zijn mensen die vijfvoudige triatlons doen, of meer.'

Waarom doet u zoiets?

'Om mijn grenzen te verleggen. Ik loop daar niet met de dood in de ogen rond, maar er is altijd iets van pijn. Door veel te trainen leer je daar verantwoord mee om te gaan. Duursport is voor mij een mooie manier om met hindernissen om te gaan. Je kunt het leven beter aan. 'Als je hardloopt wil je jezelf verbeteren. Steeds iets verder, steeds iets harder. Ik spreek dan graag van auto-competitie. Met jezelf in competitie zijn.'

In uw proefschrift legt u een link tussen duursport en duurzaamheid.

'Er zit een heel praktische kant aan. Als je duursport zo integreert in je leven dat je veel meer met de fiets doet - vakanties bijvoorbeeld, maar ook fietsen naar het werk - dan wordt de CO₂-uitstoot flink beperkt. Met de fiets kun je een eind komen, als je een beetje oefent. De cirkel om je heen waarvoor je geen auto nodig hebt, wordt dan snel groter. 'Voor een duurzame wereld is ook een grote inspanning nodig. Je kunt dat als een positieve vorm van competitie zien. 'In de milieufilosofie zie je juist vaak een aversie tegen competitie: dat marktgerichte denken helpt alles immers naar de gallemeizen. Milieufilosofen zijn doorgaans wandelaars.'

Hoe wakker je die competitie aan?

'Ik wil niet iedereen aan de ultra-triatlons krijgen. We zijn nu vooral gefixeerd op topsport. Medailles winnen, dan kan de koning juichen. Aan de andere kant van het spectrum heb je het bewegen om gezond te blijven. Dat wil de overheid graag, want dan zijn de zorgkosten lager. Je kunt ook in het midden gaan zitten, zoals ik. Toch ook sporten om jezelf te verbeteren: in jezelf investeren om te zorgen voor kleine veranderingen. Dat principe kun je ook toepassen op duurzamer leven.' **VB**

Symposium Sportfilosofie, vrijdag 16 november, 14:00, P.J. Vethgebouw

Frutti di Mare

Van wie is welke toverstok?

DOOR FEMKE BLOMMAERT 'De enige die 'shriekt' is Lord Voldemort', legt Lettie Dorst uit. De professor in stilistiek en vertaalstudies geeft dinsdagavond een lezing in café De Vergulden Kruik. 'Je zou verwachten dat een werkwoord als 'whisper' vooral voorkomt bij vrouwen, maar dat blijken vooral Ron en Harry te zijn. Kortom: mensen die stiekem kattekwaad uithalen.'

De lezing is het opwarmertje voor de Harry Potter Pubquiz, die is georganiseerd door de studieverenigingen Albion (Engelse Taal en Letterkunde) en HSVL (Geschiedenis). Dorst verklaart hoe gender wordt geportretteerd in de spraak van personages in het werk van J.K. Rowling, maar ook Hemmingway, Tolkien en Dan Brown.

'Er zijn gewoonweg veel Harry Potter-fans binnen de studievereniging', zegt een lid van HSVL. 'Een tijd geleden hebben we iets soortgelijks georganiseerd omtrent *Lord of The Rings*. Dat sloeg goed aan, dus dit was een logisch vervolg. Het werk van Rowling is ook interessant uit historisch oogpunt: ze poogt een fictieve wereld aan te laten sluiten op de echte wereld. Ergens wordt

bijvoorbeeld geschreven dat tovenaars een aandeel hadden in de Tweede Wereldoorlog. Verder heeft ze meermaals een parallel getrokken tussen het gedachtegoed van nazi's en die van tovenaars die strijden tegen "modderbloedjes".'

Verscheidene mensen in De Vergulden Kruik zijn gehuld in gewaden, T-shirts of sjaals die bij hun 'house' passen. 'Ik wil wel echt winnen hoor', stelt het meisje uit pubquiz-groepje They Who Shall Not Be Named (de naam The Leaky Cauldron Pole Dancers viel af). De quiz begint met een paar gemakkelijke opwarmertjes. Als er foto's van toverstokken moeten worden gekoppeld aan de eigenaar, raakt They Who Shall Not Be Named gevaarlijk op dreef: 'Oh, dit staat in het vierde boek, dat heb ik pas nog herlezen!'

Toch is er ook enige irritatie merkbaar, vooral over de Nederlandse vertalingen. 'Sirius Zwartz? In het Engels is het gewoon Black, waarom niet gewoon Zwart?' 'Marcel? Neville klinkt toch veel beter?'

Na veertig vragen worden de papieren opgehaald - 'nu kan iedereen nog

een butterbeer gaan halen' - en gaat de organisator met een rode pen door al onze antwoorden. Helaas: They Who Shall Not Be Named wordt laatste. Met slechts vijf fouten.

Iedereen in deze zaal heeft danig veel passie voor de wereld die Rowling 21 jaar geleden schiep, dat het café niet langer de Vergulden Kruik maar De Lekke Ketel lijkt te zijn.

Potterquiz: tijd voor een boterbiertje. Foto Marc de Haan

Nieuws

Nieuwe ingang Hortus

De Hortus Botanicus krijgt een nieuwe entree, die in mei 2019 klaar moet zijn. Het aantal bezoekers is de afgelopen jaren flink gestegen, van 100.000 in 2010 tot bijna honderdtachtigduizend vorig jaar, en het is soms behoorlijk dringen bij de ingang. De Hortus blijft tijdens de verbouwing gewoon open, de kassa verplaatst tijdelijk naar de oranjerie. De Wintertuin – de grote kas waar bezoekers nu binnenkomen – wordt ook verbouwd: dat moet een ontmoetingsplek worden waar oerplanten staan. De Hortus hoopt daar ook een 'belevingsbrug' aan te leggen, maar zoekt nog naar extra fondsen.

Studievoorschot blijft studievoorschot

Het geld dat je leent voor je studie blijft een 'studievoorschot' heten. De Tweede Kamer stemde dinsdag voor de derde keer over het voorstel te veranderen naar 'studielening', en voor de derde keer was de uitslag precies fifty-fifty. Dat betekent dat de stemmen voor de derde keer 'staken', en het plan van tafel wordt geveegd. Het CDA en SP vinden de term 'studievoorschot' te misleidend, omdat studenten niet allemaal in de gaten zouden hebben dat dit voorschot wel degelijk een lening is, die terugbetaald moet worden. Ze willen daarom de term vervangen door 'studielening', en bovendien een 'lenen kost geld' – waarshuwing op de DUO-website.

CampusKey in Leiden

CampusKey, een Zuid-Afrikaanse ontwikkelaar van studentenwoningen, heeft een nieuw hoofdkantoor gevestigd in Leiden. Het bedrijf heeft zijn pijlen gericht op de internationale studentenmarkt in Europa. Die heeft veel potentie, zegt CEO Neno Haasbroek, 'zeker gezien de enorme toename in het aantal internationale studenten dat naar Europa komt.' Het hoofdkantoor zit in PLNT, aan de Langegracht. Het bedrijf legt veel nadruk op veiligheid in de studentenhuizen: de voordeuren worden beschermd met vingerafdruktechnologie, en er komt 24-uursbegeleiding voor studenten die dat nodig hebben.

Lintje voor hoogleraar

Cohen

Hoogleraar Klinische Farmacologie Adam Cohen is benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Hij kreeg de koninklijke onderscheiding na zijn afscheidsoespraak op 9 november van burgemeester Henri Lenferink, vanwege zijn 'buitengewone maatschappelijke en wetenschappelijke verdiensten'. Naast het hoogleraarschap was Cohen dertig jaar lang directeur van het CHDR, dat onder zijn leiding flink is gegroeid. Ook was hij onder andere lid van de adviesraden van de Nederlandse Trombose Stichting en van de Nederlandse Diabetes Patiënten Vereniging, actief bij verschillende vakbladen, en erefellow bij een aantal buitenlandse instellingen.

Rectificaties

In het stuk 'Jan Wolkers is een seksist' (Mare 8, 8 november) is een citaat opgenomen van docent moderne Nederlandse letterkunde Bram leven. Mare heeft zich tijdens het gesprek dat Bram leven voerde met een student niet kenbaar gemaakt en heeft geen toestemming gevraagd om het citaat te gebruiken. Het was verstandiger geweest indien dit wel was gebeurd. Wij betreuren dit.

In het bericht 'Kwaliteitsafspraken' in de Mare van 8 november stond dat het belangrijkste verschil in de aangepaste kwaliteitsafspraken was dat er meer geld ging naar betere begeleiding van studenten, en minder naar het kleinschaliger en intensiever maken van onderwijs. Dat klopt niet. Er gaat zowel meer geld naar betere begeleiding van studenten als naar het kleinschaliger en intensiever maken van onderwijs, en het thema onderwijsdifferentiatie krijgt daartoe minder geld.

Minister 'schrikt' van Minerva

Maar ze gaat de vereniging niet controleren

Onderwijsminister Van Engelshoven is 'geschrokken' van de berichtgeving over de misstanden bij studentenvereniging Minerva, maar ziet geen aanleiding om zelf toe te zien op een cultuurverandering bij die vereniging en andere corpora waar excessen plaatsvinden.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Dat schrijft Van Engelshoven in antwoord op vragen van SP-Kamerlid Frank Futselaar. Futselaar wilde van de minister weten of ze actie gaat ondernemen, na berichtgeving afgelopen september en oktober over misstanden bij Minerva.

Futselaar vindt dat het tijd is voor een landelijke aanpak die gericht is tegen vernedering, seksuele intimidatie, geweld, zwijgcultuur en eigen rechtssystemen binnen de corpora. Volgens hem is er een standaardaanpak nodig voor zich misdragende corpora, 'zodat er sprake kan zijn van een eenduidig zero tolerance-beleid'. Van Engelshoven vindt juist dat het 'primair aan de onderwijsinstelling zelf is om op te treden' bij dit soort 'vaak vernederende' incidenten. Van Engelshoven: 'Voor meerdere universiteiten en hogescholen waren de incidenten reden voor het opschorten van bestuursbeurzen of het (tijdelijk) verbreken van de banden. Dat vind ik een goede benadering.'

Ook wil Futselaar dat Van Engelshoven een nieuw gesprek gaat voeren met de Landelijke Kamer van

Verenigingen (LKV), 'om duidelijk te maken dat de schijnbaar endemische cultuur van vernedering en misdrijvingen binnen de corpora onacceptabel is'. Van Engelshoven zegt dat de LKV haar te kennen heeft gegeven vernedering en misdrijvingen sterk te veroordelen en af te wijzen. 'Op verschillende manieren probeert

zij, in samenwerking met verenigingen, een verandering voor elkaar te krijgen', aldus de minister. Ook schrijft ze dat veel verenigingen in het afgelopen jaar al flinke veranderingen hebben doorgevoerd in hun ontgroeningen.

Tot slot wil Futselaar dat de minister hogescholen en universitei-

ten aanspreekt op de banden die zij hebben met 'recidiverende corpora'. Maar de minister ziet juist dat veel universiteiten en hogescholen dit onderwerp al 'uiterst serieus nemen en hier ook het gesprek over voeren met de studentenverenigingen. Ik zie nu geen aanleiding om hier nu zelf een grotere rol in te pakken.'

Maak catering: vega, tenzij...

De evenementcatering op de Universiteit Leiden moet niet meer standaard dierlijke, maar juist plantaardige producten bevatten. Dat wil een groepje onderzoekers en andere medewerkers.

Onder de naam Green catering at Leiden University zijn zij een petitie gestart. 'Wie universitaire catering bestelt bij een symposium of borrel, krijgt standaard vleeshapjes of broodjes vlees', zegt Martine van Haperen, initiatiefneemster van de petitie en onderzoeker bij het instituut Archeologie. 'Wie plantaardige hapjes wil, moet dat apart aangeven. Wij willen dat omdraaien: plantaar-

dige hapjes moeten de standaard worden, en wie vlees en zuivel wil kan dat apart aangeven.'

Dat is beter voor het milieu, stelt Van Haperen. 'Het zorgt voor een reductie van CO₂-uitstoot, omdat er voor de productie van veganistische producten significant minder land en water wordt gebruikt.' De stap naar vegetarisch is volgens Van Haperen niet effectief genoeg: 'De CO₂-impact bij het maken van kaas is bijna net zo hoog als bij vlees. Alleen dingen die van planten zijn gemaakt, zoals hummus, geven een significant lagere CO₂-uitstoot.'

Daar komt bij dat plantaardige producten volgens Van Haperen

goed zijn voor de gezondheid. 'Ze nemen minder gezondheidsrisico's met zich mee en zorgen voor minder uitval door ziekte', stelt ze.

De omdraaiing van de standaard betekent dus geen beperking van het aanbod, maar is puur een beleidsmatige kwestie. 'Vergelijk het met dubbelzijdig printen. Vroeger was enkelzijdig printen de standaard, maar later werd de meest milieuvriendelijke manier als standaard ingesteld.'

Inmiddels heeft de petitie ruim tweehonderd handtekeningen opgeleverd. 'Er lijkt dus draagvlak voor te zijn. We gaan nog een week of twee door en daarna bieden we de petitie aan aan het college van bestuur.'

Vorig jaar had Van Haperen al succes met het op de menukaart krijgen van plantaardige hapjes in de universitaire kantines. Daardoor staan nu onder meer de 'EKO Studiebol' en sojamelk op de lunchkaart en zijn er veganistische borrelhapjes verkrijgbaar zoals loempia's en falafel.

Denkt Van Haperen dat de hele universitaire gemeenschap deze verandering zal omarmen? 'Bij iedere verandering zijn er mensen die het liever bij het oude hadden gelaten. Onbekend maakt onbemind. Maar andere universiteiten doen het ook al. Het past in de tijdgeest.'

De link naar de petitie staat op www.mareonline.nl. SVL

File bij de rechtenbieb 'Collegetijden aanpassen aan OV-dienstregelingen'

De bibliotheek van de rechtenfaculteit heeft sinds een maand toegangspoortjes om scholieren buiten de deuren te houden. Het gevolg is wel dat het nu wel langer duurt om de biebi in te komen en ook om er weer uit te komen.

De studenten in de faculteitsraad zijn heel blij met de komst van de poortjes bij de bibliotheek in het KOG die alleen met een LU-card geopend kan worden. Helemaal soepel loopt het echter nog niet. 'Regelmatig werkt een van de poortjes niet en er hangt een briefje met "defect" erop. Dan ontstaat er een rij', aldus Mees Liedekerken van studentenpartij LVS.

Dennis Hoitink van het rechtenbestuur: 'Dat nieuws heeft mij niet bereikt. Wel heb ik begrepen dat het

soms wel erg druk is bij de ingang en uitgang. We kunnen kijken of de deurtjes bij de uitgang zonder kaart geopend kunnen worden. Ik weet niet of dat technisch mogelijk is.'

Caroline Boissevain van studentenpartij ONS: 'Het linker poortje werkt op dit moment niet. Je staat nu tien minuten te wachten om de biebi in of uit te komen en staat er midden in de bibliotheek een rij, dat is best wel storend. Kunnen de poortjes niet gewoon even opengezet worden op bepaalde tijdstippen? Al trekt dat misschien juist wel weer scholieren aan.'

Het bestuur wil liever niet het 'verkeerde signaal' van open deuren afgeven. Toch gaat Hoitink onderzoeken of onder bepaalde omstandigheden de poortjes geopend gaan worden. 'We nemen het in overweging.' VB

CDA en D66 hebben een motie ingediend over het aanpassen van de collegetijden, om overvolle bussen en treinen te voorkomen. Zij willen graag dat er wordt gekeken op onderwijsinstellingen in andere steden, in navolging van Nijmegen, ook kunnen schuiven met hun tijden.

Nadat deze discussie vorig jaar al eens was gevoerd, heeft de Radboud Universiteit het eerste college vervroegd naar 8.30 uur en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen verlaat naar 9.00 uur. Die proef was succesvol, volgens de indieners: het verschuiven van de tijden met een

kwartier kan daar leiden tot een afname van de piekdruk van 19 procent. Zij verzoeken de Kamer om te kijken naar mogelijkheden om dit idee in meerdere steden uit te voeren.

Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat Stientje van Veldhoven reageerde positief, schrijft Scienceguide. 'De proef in Nijmegen is inderdaad interessant', zei Van Veldhoven in het debat. 'Het raakt ook het beleidsterrein van hoger onderwijs. Ik moet dus overleggen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en zal dan een reactie op die proef aan de Kamer doen toekomen.' SW

Geestelijk in nood, of niet?

Weer een nieuw rapport over het geestelijk welzijn van jongeren

Een op de twaalf jongeren is psychisch ongezond, meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek. Van een grote stijging is overigens geen sprake: iets meer dan één procentpunt in tien jaar, van 7 naar 8 procent.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Oudere jongeren, die van 18 tot 25 jaar, hebben iets meer last van psychische problemen: 10,9 procent. Maar over het algemeen is de psychische gezondheid redelijk stabiel, meldt het CBS.

Studenten vallen ook onder deze groep, maar over hen was de berichtgeving de laatste tijd een stuk alarmerender. Studentpsychologen

verklaarden in *de Volkskrant* dat hulp 'niet aan te slepen' is en dat studenten 'met bosjes uitvallen'. Een groot opgezet onderzoek van Hogeschool Windesheim concludeerde dat een kwart van de studenten emotioneel uitgeput is, en een op de vijf studenten een verhoogd risico op zelfdoding loopt.

Voor degenen die er chocola van willen maken, wordt de verwarring compleet door de sporadisch opduikende relativiserende berichten, zoals van drie Tilburgse wetenschappers, die in *NRC Handelsblad* betoogden dat de psychische gezondheid van studenten juist heel stabiel is, en mogelijk zelfs beter dan die van hun leeftijdsgenoten.

Het probleem is dat, hoewel de berichten met elkaar te maken hebben,

ze het eigenlijk niet over hetzelfde hebben. 'Wat het moeilijk maakt om hier grip op te krijgen is dat er best veel informatie is, maar het is versnipperd', legt Marloes Kleinjan, hoogleraar Mentale Gezondheidsbevordering Jeugd aan de Universiteit Utrecht, uit. 'Het CBS praat over jongeren tussen 12 en 25, en anderen weer over jongeren van ouder dan 18, en anderen over studenten. Dat maakt het lastig, want een 15-jarige is geen 18-jarige.'

'Je hebt verschillende uitkomstmaten: de een kijkt naar depressieve stoornissen, de ander naar emotionele problemen, en dan weer een naar levenstevredenheid. We doen soms een beetje alsof dit allemaal hetzelfde is. Het is wel gerelateerd, maar niet hetzelfde', zegt ze. 'Ik merk

dat dit in de media nogal eens door elkaar loopt.'

Hoe de psychische gezondheid gemeten wordt, heeft ook invloed. Het CBS meet dit aan de hand van vijf vragen: in hoeverre je de afgelopen vier weken nerveus, kalm, gelukkig, neerslachtig en somber bent geweest. Op dat soort meetinstrumenten 'scoren mensen vaak hoger dan wanneer ze met een klinisch, diagnostisch instrument worden ondervraagd', zegt Kleinjan.

Iedereen onder een bepaalde score is dan ook 'psychisch ongezond', volgens de maat die het CBS gebruikt. 'Die een op de twaalf, dat zijn honderdduizend jongeren, daar zit alles in: jongeren met relatief lichte klachten, en jongeren die het heel zwaar hebben'. Dat maakt het moei-

lijk om een beeld te vormen, zegt ze. Ze pleit voor meer diepgaander onderzoek, om de echt kwetsbare groepen in beeld te krijgen. 'Voor een onderzoek dat we momenteel doen willen we bij het CBS onder andere vragen of ze een splitsing kunnen maken om te kijken of bij de studerende jongeren de psychische ongezondheid hoger ligt. Als dat zo is, heb je een argument dat bij studenten de problemen erger zijn.'

'Op dit moment hebben we geen gegevens over psychische stoornissen bij jeugd onder de 18. Daarboven wel: en wat opvalt, is dat depressieve stoornissen bij jongeren van 18-24 jaar vaker voorkomen dan in oudere leeftijdsgroepen. Daar zitten ook de studenten bij. Daaraan kan je wel zien dat er wellicht dingen spelen.'

Plastic in Bali

Museum Volkenkunde organiseert 17 en 18 november een Bali-weekend, in het verlengde van de tentoonstelling over het Indonesische eiland. Twee dagen lang zijn er rondleidingen, workshops en lezingen over de cultuur, maar ook over de impact van bijvoorbeeld plasticvervuiling en massatoerisme. Bezoekers kunnen onder andere naar een workshop over afvalkunst, een lezing over weeshuizen en een kookdemonstratie.

Foto Maxim Blinkov

Werkgroepen Rechten bomvol

De werkcolleges bij Rechten zitten propvol. Dat komt vooral doordat het heel moeilijk is in te schatten hoeveel studenten zich uiteindelijk inschrijven voor werkgroepen. Zo kreeg rechtsfilosofie plots 200 studenten meer dan verwacht.

'Normaal hebben we rond de 500 studenten, opeens waren het er nu 700', zei universitair docent rechtsfilosofie Bart Labuschagne maandag tijdens de faculteitsraadsvergadering. 'Die moesten allemaal nog een plekje krijgen. Studenten concentreren zich heel erg op tentamens en pas op het laatste moment schrijven ze zich in voor de werkcolleges. Ze kruipen pas heel laat uit hun schulp. Afdelingen als goederenrecht en Moot Court lopen ook tegen deze problemen aan.'

Nu zitten er rond de 32 studenten in een werkcollege, legde Labuschagne na de vergadering uit. 'Eigenlijk willen we 25 studenten per groep. Zeker wat betreft de toch al hoge werkdruk is een grotere groep niet prettig.'

Rechtsfilosofie is een vak met veel essays. 'Dat betekent nog meer nakijkwerk in de weekenden. Maar ook voor de kwaliteit van het onderwijs is het niet ideaal.'

Labuschagne zou vooral graag wat eerder willen weten dat er meer studenten komen. 'Dan kan ik nog extra werkgroepen regelen. We hebben een aantal gastdocenten. Mogelijk hadden die nog wel wat meer werkgroepen kunnen geven.'

Is er niet een manier te bedenken om studenten aan te moedigen zich eerder in te schrijven? Kan het Onderwijs Informatie Centrum (OIC) van de faculteit geen berichtje sturen? Vroeg Labuschagne tijdens de vergadering aan het rechtenbestuur. 'Het OIC weet toch ook welke studenten nog bepaalde vakken moeten volgen? Kan daar geen voorspellend algoritme op worden losgelaten? Dan kunnen we zien of een afdeling een golf studenten kan verwachten.'

Vice-decaan Ton Liefwaard reageerde: 'Ik heb bij het OIC gecheckt.

Zo'n algoritme of model is er nu niet. Dat willen we wel graag. Op dit moment gaat het centrum uit van hoeveel studenten er vorig jaar tentamen deden en zich vervolgens inschreven voor een werkgroep. 'Het lastige aan het verhaal is echter om in te schatten hoeveel studenten met een studieachterstand nu alsnog een vak gaan volgen. Je weet nooit helemaal zeker wanneer die studenten weer aanhaken. Een verschil van 200 is echter wel zo groot dat we echt moeten kijken hoe dat mogelijk is.'

'Je kunt wel het maximum aantal studenten dat mogelijk werkcolleges gaat volgen uitrekenen. Dat is al zinvol voor vakgroepen om te hebben', stelde personeelsraadslid Thijs Beumers voor.

Het bestuur gaat in ieder geval kijken of het mogelijk is om dat maximum te berekenen. Ook op het punt van communicatie met studenten is er wellicht nog verbetering mogelijk. **VB**

Te weinig kamers in Leiden

De Leidse kamermarkt is gespannen, aldus de jaarlijkse monitor van studentenhuisvestingskoepel Kences, die onlangs verscheen. De situatie is wel iets minder nijpend dan vorig jaar toen Leiden nog het stempel 'zeer gespannen' kreeg.

Het leenstelsel blijkt een fors effect te hebben op de verhuislust van studenten. Vooral meer eerstejaars blijven bij hun ouders wonen, blijkt uit de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2018 van Kences. Het aandeel uitwonende studenten is de afgelopen drie jaar gedaald van 53 naar 48 procent. Deze daling is aanzienlijk, aldus de rapportage. 'De conclusie is dat de invoering van het studievoorschot van grote invloed is op het huisvestingsgedrag van bachelorstudenten. Het effect zal de komende jaren naar verwachting doorwerken bij de masterstudenten.'

In het collegejaar waren er landelijk 350.000 studenten uitwonend. Dit zal de komende acht jaar toenemen tot 371.000 uitwonende studenten. Dit komt neer op een groei van 6 procent.

Leiden had afgelopen collegejaar 14.200 uitwonende hbo en wo-studenten. Een jaar eerder waren dat er 14.000. Een heel kleine stijging dus. Maar het totaal aantal studenten dat in Leiden studeert, nam veel sterker toe.

Het leenstelsel heeft dus een dempend effect, daar staat tegenover dat er steeds meer internationale studenten naar Leiden komen. Vooral deze groep heeft grote problemen

om een woning te vinden. Juist het aantal internationale studenten zal de komende jaren alleen maar toenemen. In totaal zal het aantal studenten dat in Leiden studeert de komende acht jaar met 13 procent stijgen.

Kences geeft in de rapportage niet aan hoe groot het tekort aan kamers in Leiden is. Wel heeft de organisatie een zogeheten drukindicator gemaakt. Deze heeft een schaal die loopt van zeer ontspannen, ontspannen, evenwicht, gespannen, en de zwaarste categorie 'zeer gespannen'. De Leidse kamermarkt was in 2016-2017 nog zeer gespannen, maar dit is vorig jaar bijgesteld tot gespannen. Helaas is er geen cijfer gekoppeld aan het woningtekort in Leiden. Ook is niet duidelijk hoe groot de vraag naar kamers is. Dat maakt het lastig om de waarde van de drukindicator in te schatten. Volgens de monitor is de woningmarkt in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, de tweede vestigingsstad van de universiteit, en Utrecht 'zeer gespannen'.

Inmiddels is er ook een nieuw actieplan studentenhuisvesting 2018-2021 opgesteld om het landelijk tekort aan kamers aan te pakken. In het plan staat niet hoeveel woningen erbij moeten komen. De belangrijkste reden hiervoor is dat de tekorten aan studentenhuisvesting en de mogelijke oplossingen om het aanbod te vergroten van stad tot stad verschillen. Er komt bijzondere aandacht voor de vraag naar kamers door internationale studenten. **VB**

Gezocht: stamcel-donoren

Taalwetenschappers werven deze week stamcel-donoren in de kantine van het Lipsius.

De twaalf vrijwilligers werken in ploegdienst tijdens de lunchpauze. Ze zijn in actie gekomen omdat een collega van hen leukemie kreeg. 'Twee weken geleden is er een donor gevonden', zegt hoogleraar taalwetenschappen Lisa Cheng. 'Maar toen hadden we de training van stemcel-organisatie Matchis al gehad. Dus gaan we nu gewoon door om andere donoren te rekruteren.'

Donor en ontvanger van de stamcellen moeten immuunsysteemsgewijs sterk op elkaar lijken: er moet een 'match' zijn. De kans op zo'n match is ongeveer één op vijftigdui-

zend, dus hoe groter de kaartenbak vol donoren, hoe beter de kansen voor patiënten.

De acties in het Lipsius hadden bij het ter perse gaan van deze *Mare* 34 nieuwe donoren opgeleverd, en donderdag staan de taalwetenschappers er ook nog. Stamcellen doneer je bij leven, legt conferentie-organisator Margot Starckenburg uit. 'De arts bepaalt of je dat via bloed of via een beenmergtransplantatie doneert. Dat laatste gebeurt onder narcose. Je kan dezelfde dag nog naar huis, maar het is wel een operatie waar je nog twee weken last van hebt. Dat is wel iets waartoe je bereid moet zijn als je je opgeeft als donor.'

Cheng: 'Maar het betekent wel de kans om iemands leven te redden.' **BB**

Achtergrond

Illustratie joost marcellis

> Vervolg van de voorpagina

De Klein legt uit wat het probleem is. 'Hoe gebruiken kunstmatige intelligenties informatie die al besproken is? Als ik tegen u gezegd heb dat ik vegetariër ben, en ik bestel bij de lunch een hamburger, dan gaat er als het goed is iets wringen. Klopt de semantiek, of is het incongruent? Een menselijke bot moet dat soort kennis hebben. Een bot die alles weet, valt door de mand, en een bot die helemaal niets weet ook. Je mentaliseert wat de ander zou moeten weten, en daarop baseren we ons idee van menselijk.'

Neem bijvoorbeeld de vraag wie er in de vorige voorbeeldzinnen nu precies beet: de hond of de kat? Nog zo'n voorbeeld: wat is er te groot of te klein in de onderstaande zinnen?

1. De auto paste niet op de parkeerplaats, want hij was te groot.

2. De auto paste niet op de parkeerplaats, want hij was te klein.

Het is menselijke lezers onmiddellijk duidelijk dat in allebei de zinnen hetzelfde aan de hand is: de auto is te groot en de parkeerplaats te klein. De meeste chatbots hebben nog enorme moeite met dit soort zinnen, al kon Mitsuku met dit voorbeeld wel uit de voeten.

Heel veel wereldkennis die voor mensen vanzelfsprekend is, is dat niet voor bots. Dat gaat om de betekenis van woorden als 'zin', maar ook om allerlei context. 'Mijn promotieonderzoek ging over een kookrobot', vertelt De Klein. 'Dan kom je er al heel gauw achter dat menselijke taal ontzettend ongedefinieerd is. Als in een recept staat: "neem vijftig milliliter water", dan is dat voor mensen triviaal. Maar de robot moet weten dat water een vloeistof is, en dat je dus iets hols moet hebben om het mee te vervoeren. Dat water uit de kraan

komt, en dat je een kraan kan vinden in de keuken, enzovoort.'

Al die feiten kun je in een database stoppen, en zulke databases bestaan. Als je robots hebt die kunnen leren, kunnen ze die kennis uploaden, zodat vervolgens ook andere robots daarvan gebruik kunnen maken. 'Zolang de robot maar een heel specifiek domein heeft – alleen keukenkennis, bijvoorbeeld – werkt het best aardig', vertelt De Klein. 'De totale feitenkennis die mensen hebben, dat is lastiger. Aan de andere kant: u en ik hebben het ook geleerd.'

Je kan een robot prima leren om geen recursieve zinnen te gebruiken. Je zou ook allerlei kennis over de wereld in de databank kunnen stoppen. Gras is groen. Vegetariërs eten geen vlees. Hamburgers zijn wel vlees, et cetera. Hoe verder je komt, hoe vaker een bot zal slagen voor de Turing-test.

DOOR BART BRAUN

Stel het lukt... En dan?

Wat betekent het eigenlijk als een kunstmatige intelligentie een menselijk gesprek kan voeren?

'Dan heb je een systeem dat zich intelligent gedraagt', aldus De Klein. 'Betekent dat nou ook dat het systeem intelligent is?' De filosoof John Searle verzon een gedachtenexperiment: de Chinese kamer. In de kamer komen chatberichten binnen, in het Chinees. Er ligt een boek met instructies in het Engels: als deze karakters binnenkomen, moet je dit antwoorden. Searle tekent die karakters na, en geeft antwoorden in het Chinees. Searle beheerst het Chinees echter niet, en snapt dus geen moer van het gesprek. Hoe kan je dan zeggen dat een bot wel snapt waar het over gaat?

De Klein komt met een ander gedachtenexperiment. 'Ik neem een mens, met in zijn brein 86 miljard neuronen, die elk de signalen van andere zenuwcellen

bijhouden en op basis daarvan zelf wel of niet een signaal afgeven. Eén van die cellen vervang ik door een apparaatje dat dezelfde input verzamelt, en doorstuurt naar een kamer met John Searle erin. Bij een bepaalde waarde drukt hij op de knop, en "vuurt" het apparaatje, net zoals het neuron dat zou doen.'

Is zo iemand nog intelligent? En wat als De Klein dat met honderd zenuwcellen doet? Of 86 miljard keer? In hoeverre is dat anders dan een brein? De Klein: 'Searle zegt dat begrip iets is dat alleen biologische breinen kennen. Dat klopt echter niet met onze kennis van neuronen. Dit zijn kwesties waar je urenlang over na kan denken in bed. Is een bot die de test haalt intelligent? Ik zeg ja, maar genoeg anderen zeggen nee. Computerpionier Edgar Dijkstra had misschien wel het beste antwoord: "Vragen of een machine kan nadenken is als vragen of een onderzeeër kan zwemmen."

Opinie

Nominatie krijg je niet zomaar

Likes verzamelen voor de Viva400, een ranglijst met invloedrijke vrouwen, is misschien niet ideaal. Maar het is wel degelijk een manier om rolmodellen bij de juiste doelgroep onder de aandacht te brengen, betogen **Martina Vijver** en **Miranda van Eck**.

Gefeliciteerd, u bent genomineerd voor de rubriek "knappe koppen" van de Viva400 waarin invloedrijke vrouwen worden opgenomen.

Superstoer: een erkenning van je kennis, het feit dat je gezien wordt, en dat je dus rolmodel kunt staan voor een grotere groep toekomstige vrouwelijke knappe koppen die we als Nederlandse samenleving zo nodig hebben.

Maar na het lezen van het artikel

'Smeken om reeten' ('Geen commentaar', *Mare* 7, 1 november) krijgen wij toch een vreemde bijmaak.

Al jaren maken we ons druk om de onevenredige man-vrouwverdeling binnen bestuurs- en wetenschappelijke posities. Het opheffen van die onevenredigheid wordt veel bediscussieerd en verdwijnt maar langzaam, ondanks stimuleringsmiddelen.

Vele knappe koppen - waaronder de leden van het vrouwen netwerk Research In Science for Equality (RISE) - zijn naarstig op zoek naar rolmodellen en besteden veel tijd om de vrouwelijke studenten te overtuigen dat een baan in de bètawetenschappen interessant en uitdagend is.

Dat is niet altijd even makkelijk, want doordat ze in de minderheid zijn, worden er allemaal extra bestuurlijke taken en representatieve taken gevraagd van deze knappe

wetenschappers. Maar we doen het met liefde omdat we weten dat de komende generaties aan vrouwelijke talenten dan (hopelijk) niet in de minderheid hoeven te zijn. *Viva* is een blad dat gelezen wordt door jonge vrouwen tussen de 20 en 35 jaar; dit is dus precies de doelgroep die we zo graag straks als toppers in de wetenschap willen zien, op posities waar nu merendeels mannen zitten.

Oké, wat wij snappen (zoals historicus Sara Polak zo mooi verwoordde op Twitter) 'de Viva400 lijkt niet op een Nobelprijs of Spinoza: het is een middel om vrouwen te bereiken, een vorm van valorisatie, met ook nadelen. Wij moeten valoriseren, maar doen we dat, is het weer "vanwege een leuk koppie, een inspirerende inste en een bak met volgers" - waarvan de laatste quote uit het *Mare*-stuk kwam.

Ook wij zien dat het verzamelen

van likes niet een 'feitelijke' benadering is om een rangorde aan te brengen in een lijst met invloedrijke vrouwen. Maar het is belangrijk te blijven beseffen dat deze vrouwen toch echt wel zijn genomineerd op basis van het feit dat ze zich onderscheiden in hun vakgebied en inspirerend werken voor hun omgeving.

De illustratie behorende bij het artikel in *Mare* waarbij een vrouwelijke hoogleraar haar toga optilt en haar blote achterwerk toont, is er eentje waarbij de humor van de redactie een schaamteloze bijmaak heeft gekregen. De academische toga is een ambtelijk kledingstuk, een eeuwenoude traditie en symbool van gelijkheid binnen de universiteit, dat geen onderscheid maakt op basis van achtergrond of afkomst. De illustratie is daarmee niet alleen seksistisch maar ook zwaar beledigend. De Universiteit Leiden heeft de

ambitie een diverse en inclusieve universiteit te zijn en binnen alle lagen van de universiteit wordt hier hard aan gewerkt. Als universitair weekblad dat door vele studenten en medewerkers van de universiteit wordt gelezen heeft *Mare* hierin ook een belangrijke verantwoordelijkheid.

Alhoewel het artikel over het verzamelen van "likes" gaat, wordt te snel vergeten dat je niet zomaar genomineerd wordt en slaat *Mare* met de begeleidende illustratie de plank volledig mis.

En zo werd de nominatie van inspirerende vrouwen toch nog iets waar we lang over nadenken.

Martina Vijver en **Miranda van Eck** zijn hoogleraren aan de faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen en oprichters van het facultaire vrouwen netwerk Research In Science for Equality (www.rise.nu)

Tijdens de jaarlijkse 'Hakken en Pakken Run' sprinten *high potentials* vijftig meter over de Zuidas, op hoge hakken en strak in pak. Foto Hollandse Hoogte

Je kunt niet alles doen

In de *ratrace* onder ambitieuze rechtenstudenten gelden steeds hogere eisen

Een smetteloze cijferlijst – ook van de middelbare school, twee masters, meerdere stages, en een (social) mediacheck. Van toekomstige juristen wordt door werkgevers steeds meer gevraagd. 'Het is een soort Champions League.'

DOOR SUSAN WICHERS Een 5,5 een 'studenten-tien'? Niet bij rechtenstudenten die de Zuidas of een groot advocatenkantoor als einddoel voor ogen hebben – waar je de cijferlijst van je middelbare school moet inleveren bij een sollicitatie, en elke herkansing toelichting heeft. Onlangs werd in de faculteitsraad van Rechten besproken of de mogelijkheid tot voldoende herkansen nou wel zo'n goed idee is. Na een jarenlange discussie werd vorig jaar ingevoerd dat rechtenstudenten tijdens hun studie twee kansen krijgen om een zes in te wisselen voor een hoger cijfer.

'Het versterkt de mythe dat je geen zes zou mogen hebben', zei decaan Joanne van der Leun bij de evaluatie. Ook bestuurslid Larissa van Herik uitte haar zorgen over studenten die een zes erg vinden voor het verloop van hun carrière.

Hoewel de faculteit kan kiezen wat zij wil uitdragen, is het uiteindelijk de banenmarkt die bepaalt hoe erg die zes echt is. En daar zijn de eisen niet mals. Solliciteer je naar een student-stage in de advocatuur bij Stibbe, bijvoorbeeld, dan kun je naast het gebruikelijke verplichte rijtje documenten (cv, motivatiebrief en bachelor- of mastercijferlijst) ook je scriptie, eerdere stage-

beoordelingen én je cijferlijst van de middelbare school uploaden. Dan nog is er de optie 'eventuele aanvullende documentatie'.

Bij Houthoff willen ze graag een 'ongeschoonde' cijferlijst; eentje waar ook al je onvoldoendes en herkansingen op staan. NautaDutilh zegt op haar website een uitgebreide screening naar toekomstige studentstagiairs te doen, 'inclusief (social)mediacheck'. Studenten zijn zich daar blijkbaar goed van bewust: rechtenstudenten die willen praten over prestatiedruk zijn moeilijk te vinden.

Sophie, een masterstudente fiscaal recht, herkent de verhalen wel. Ze is naast haar master drie dagen per week werkstudent bij een van de 'Big Four', de vier accountantskantoren met het grootste aantal werknemers (Deloitte, PwC, Ernst & Young en KPMG), en doet ook commissiewerk. 'De lat ligt heel hoog', vertelt ze. 'Er wordt verwacht dat je alles tegelijk doet. Als je daar niet aan voldoet, dan "is het niet voor jou."'

Ze praat soms met haar studiegenoten over die hoge verwachtingen, en ook over de druk die de universiteit zelf oplegt. 'Vanaf het begin wordt er gezegd: doe vooral stages, commissies en andere activiteiten buiten de studie om.' Toen ze begeleider was van een mentorvak voor eerstejaars Rechten, werd haar ook geadviseerd om de studenten al te vertellen dat werkgevers meer verwachten dan alleen een afgeronde studie.

'Het is een soort Champions League', zegt loopbaanadviseur Marije Bedaux. 'Er zijn simpelweg heel veel goede studenten waaruit de grote kantoren kunnen kiezen. Daardoor zijn sommige studenten bezorgd om een zes. De kantoren kunnen

het zich permitteren om daarop te selecteren.' Dat gevoel heerst ook bij de rechtenstudenten zelf. 'Ze hebben heel veel mensen om uit te kiezen, dus ze kunnen het ook vragen', denkt masterstudente Lisa van Zelm (24, Europees recht en jeugdrecht). 'Er zijn genoeg studenten die ontzettend gedreven zijn.' Zelf liep ze deze zomer stage bij Houthoff in Brussel, en nu, achtereenvolgens, bij de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de Europese Unie.

Bedaux ziet in Leiden vaak dat de focus van studenten uiteindelijk bij een baan op de Zuidas ligt. Een oorzaak daarvan zou kunnen zijn dat grote kantoren nu eenmaal zichtbaarder zijn dan kleine kantoren voor Leidse rechtenstudenten.

Studentenpartij LVS is zelfs al aan het nadenken over hoe ze dat beeld kunnen verbreden, vertelt Thomas van Bourgondiën (23, notarieel recht) van de faculteitsraad. 'Grote kantoren besteden meer geld aan zichtbaarheid. Daardoor vergeten studenten soms dat er ook nog andere plekken zijn. Pas later in hun studie ontdekken ze dat er meer is dan de Zuidas.' Kleinere advocatenkantoren met minder strenge eisen, zegt hij.

'Rechten is een soort bubbel, en in Leiden al helemaal', vindt Sophie. 'Ik denk dat de Leidse universiteit een bepaalde status heeft. Daardoor trekken we bepaalde docenten aan, die vaak op de Zuidas werken. Zo'n soort samenwerking is eenmaal ontstaan, en dat is moeilijk om te veranderen.'

En wil je bij een groot kantoor belanden, dan moet je flink aanpoten en behalve een nette cijferlijst een 'onderscheidend cv' kunnen laten zien. 'Bijna iedereen die in de ad-

vocatuur wil werken doet een stuk of twee stages', ziet Van Zelm. 'Met zesjes krijg je wel een baan, maar misschien niet in de advocatuur.'

De vraag is natuurlijk: hoe onderscheid je je nog in een wereld waar iederéén verschillende stages loopt, commissiewerk doet, of een jaar naar het buitenland is geweest?

Bedaux krijgt daar vaak vragen over van studenten: hoe zorgen ze ervoor dat ze zo aantrekkelijk mogelijk zijn voor de arbeidsmarkt? Moeten ze wel of geen tweede master doen? 'Een gedeelte maakt zich daar echt zorgen om. Als je dat om je heen ziet, begrijp ik ook wel dat dat je bezighoudt.'

Volgens haar zijn rechtenstudenten bovengemiddeld veel bezig met zichzelf profileren. In die *ratrace* steken de studenten elkaar aan. Als de één verschillende stages loopt, doet de ander het ook. 'Het is een soort vicieuze cirkel. Wat ze bij anderen zien op social media, roept vragen op: doe ik het nog wel goed? Maar je kunt niet alles doen.'

Masterstudente Emma Smitshuijzen (24, public international law)

herkent dat kopieergedrag. 'Als ik ergens stage wil lopen, kan ik via LinkedIn heel makkelijk zien wat iemand die daar nu stage loopt daarvoor allemaal heeft gedaan. Soms denk ik dan: had ik dat ook moeten doen?' Maar dat gevoel van competitie ervaart ze niet per se als negatief. 'Ik doe deze master omdat ik het echt leuk vind, dus ik wil er zelf ook graag iets aanvullends naast doen.'

Van Zelm benadrukt ook dat ze niet bezig is met een soort checklist. 'Ik wil graag alles uit mezelf halen nu ik nog studeer, omdat ik alle opties open wil houden en kan doen wat ik leuk vind.'

En, niet geheel onbelangrijk, qua tijd is het goed mogelijk om je te ontplooiën naast een studie rechten. Student fiscaal recht Walter Honing (21) vergelijkt het met een bètastudie. 'Dan is rechten een stuk rustiger.' In het eerste jaar heeft rechten veertien contacturen per week; biofarmaceutische wetenschappen, om maar iets te noemen, heeft er 24. 'Rechten heeft een vaste tentamenperiode, en als je alles bijhoudt, kun je daar prima iets naast doen.'

Wat wil de recruiter?

Wat kantoren zelf precies zoeken in een sollicitant, daar heeft recruiter Josephine van Meer, werkzaam bij Houthoff, geen eenduidig antwoord op. 'Per kandidaat kijken we naar het totaalplaatje', zegt Van Meer. 'Bij studentstagiairs zien we graag dat ze al interesse in de advocatuur hebben getoond, bijvoorbeeld door een stage bij een kleiner kantoor. Eerdere stagebeoordelingen vinden we heel belangrijk, want de praktijk is anders

dan de theorie.' 'Het helpt ook als we iemand al eens hebben gezien op een evenement. We nemen mee hoe iemand overkomt.' Een vaak gemaakte fout is een te algemene motivatiebrief meesturen. Van Meer: 'Ik zie vaak standaard motivatiebrieven waarin je "Houthoff" zo zou kunnen vervangen door een ander kantoor. Probeer in de brief vooral uit te leggen waarom je specifiek bij dat kantoor solliciteert.'

Advertenties

Academische Agenda

Prof.dr. ing. M.G. Vijver zal op vrijdag 16 november een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen met als leeropdracht Milieuwetenschappen, in het bijzonder milieuchemie en toxicologie. De titel van de oratie is 'Over ecotoxicologische grenzen: de choreografie van stoffen in de natuur'.

Dhr. C.R. Barber hoopt op dinsdag dinsdag 20 november om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Monsters in the Deep: Using simulations to understand the excess baryonic mass in the centres of high-mass, early-type galaxies'. Promotor is prof.dr. J. Schaye.

Mw. L.M. Kok hoopt op dinsdag dinsdag 20 november om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Musculoskeletal Health in Musicians Epidemiology & Biomechanics'. Promotor is prof. dr. R.G.H.H. Nelissen.

Dhr. Y. Wang hoopt op dinsdag dinsdag 20 november om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'The effects of burying beetle social behaviours on interspecific interactions'. Promotor is prof. dr. M. Schilthuizen.

Mw. T.S. Ashikali hoopt op dinsdag dinsdag 20 november om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Governance and Global Affairs. De titel van het proefschrift is 'Leadership and inclusiveness in public organizations'. Promotor is prof. dr. S.M. Groeneveld.

Mw. R.M. Rahal hoopt op dinsdag dinsdag 20 november om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Cognitive Processes in Social and Moral

Decision Making'. Promotor is prof. dr. C.K.W. de Dreu.

Mw. A.G.E. Stultiens hoopt op dinsdag dinsdag 20 november om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Ebifananyi; A study of photographs in Uganda in and through an artistic practice'. Promotoren zijn prof.dr. F. de Ruiter en prof.dr. J. Wesseling.

Dhr. A.R. Ridden-Harper hoopt op dinsdag woensdag 21 november om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Inferno Worlds'. Promotoren zijn prof.dr. I.A.G. Snelten en prof.dr. C.U. Keller.

Dhr. W.J. van den Brink hoopt op dinsdag woensdag 21 november om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Multi-Biomarker Pharmacokinetic-Pharmacodynamic Relationships of Central Nervous Systems Active Dopaminergic Drugs'. Promotoren zijn prof.dr. P.H. van der Graaf en prof.dr. T. Hankemeier.

Dhr. F.A. Boswell hoopt op dinsdag woensdag 21 november om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'A Grammar of Cheke Holo'. Promotoren zijn prof.dr. M.A.F. Klamer en prof.dr. L. de Vries (VU).

Mw. L. Kools hoopt op dinsdag woensdag 21 november om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'Essays on wealth, health, and data collection'. Promotoren zijn prof.dr. K.P. Goudswaard en prof.dr. C.L.J. Caminada.

Dhr. J. de Jong hoopt op dinsdag woensdag 21 november om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is

'Democratie in kinderschoenen'. Promotoren zijn prof.dr. J.J.M. van Holsteyn en prof.dr. J.Th.J. van den Berg.

Mw. K. van Oudenaarde hoopt op dinsdag donderdag 22 november om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'MR imaging of the knee in primary care'. Promotor is prof.dr. J.L. Bloem.

Dhr. A. Kamphof hoopt op dinsdag donderdag 22 november om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Governance and Global Affairs. De titel van het proefschrift is 'Play by the Rules?'. Promotoren zijn prof.dr. M.O. Hosli en prof.dr. M.A.M. Salih.

Mw. R.M. van den Bosch hoopt op dinsdag donderdag 22 november om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Picturing Student Progress: Teachers' Comprehension of Curriculum-based Measurement Progress Graphs'. Promotor is prof.dr. C.A. Espin.

Dhr. H.O. Huigens hoopt op dinsdag donderdag 22 november om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Archeologie. De titel van het proefschrift is 'Mobile Peoples - Permanent Places'. Promotor is prof.dr. P.M.M.G. Akkermans.

Mw. M. Lukač hoopt op dinsdag donderdag 22 november om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Grassroots Prescriptivism'. Promotoren zijn prof.dr. I. Tiekens-Boon van Oostade en prof.dr. C. Mair (University of Freiburg).

Dhr. T.H. Sikkema hoopt op dinsdag donderdag 22 november om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'Beginsel en begrip van verdeling'. Promotoren zijn prof.dr. W.G. Huijgen en prof.dr. F. Sonneveldt.

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Leiden University Centre for the study of Islam and Society (LUCIS) organises its third edition of the Middle Eastern Culture Market on 24 November 2018 at the National Museum of Antiquities in Leiden. The market opens from 10:00 to 17:00 hrs. Throughout the day, you can enjoy lectures and workshops given by university lecturers and experts specialized in the region. The beautiful Temple Hall of the museum will be transformed into a Middle Eastern wonderland with various products and acts that will give you a taste of the Middle East.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers

gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 23 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8, waarvan 7 met vergoeding van 5 tot 10 euro. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, 3havo. * Engels, 4havo. Engels, brugklas Speciaal Voortgezet onderwijs. *Engels, brugklas anderstaligen. *Nederlands, 3havo. *Nederlands, brugklas vmbo-TL. Nederlands, 2hbo, onderzoeksverslagen maken. *Nederlands, Engels, 2-VSO. * Frans, Engels, brugklas mavo-havo. *Engels, 5vwo. **Leiden-Zuid**, 4 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Voortgezet onderwijs: Engels, 3mavo. Onderwijswinkel Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Gezocht: Universitaire studenten die een headset willen testen waarmee aandacht tijdens een leestaak wordt gemeten. De headset wordt op de markt gebracht door een commercieel bedrijf

en wij willen wetenschappelijk vaststellen of deze 'simpele' headset inderdaad geschikt is om te meten hoe aandachtig iemand is tijdens het uitvoeren van een leestaak. Deelname kost je 60 tot 90 minuten en levert je 3 credits op of je kunt kans maken op een bol.com bon van €25. Aanmelden of vragen? Mail naar e.k.swart@fsw.leidenuniv.nl.

Mystiek in mythen, legenden en sprookjes Maandag 19 november, 19.30 uur. Locatie: Sijthoff Doezastraat 1b, Leiden. www.blavatskyhouse.orgpaalde tijd. Contact: 071-8892316.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijfendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Rectificatie

Bij het dubbelinterview met schrijver Arnon Grunberg en professor moderne letterkunde Yra van Dijk ('Ik een sadist? Kijk om je heen!', Mare 8, 8 november) stond helaas een fout in het onderschrift van de klassenfoto. Grunberg is in de onderste rij niet de derde van rechts, maar de derde van links. (Yra van Dijk is de derde van links, bovenste rij.)

Chinese Dreams

IIAS Annual Lecture
By Ruben Terlou

The human face
of changing
China

20.11
2018

15:00 – 17:45 hrs
Lecture followed by reception.
Delivered by **Ruben Terlou**
(documentary filmmaker,
photographer & medical doctor)

Rode Hoed
Keizersgracht 102
Amsterdam Register via
ias.asia

HUIZINGA-LEZING

Op vrijdag 7 december a.s. houdt Jolande Withuis, socioloog en schrijver, de zevenenveertigste Huizinga-lezing, getiteld:

*'Leve het Leven. Over vrijheid
en de biografie.'*

De biografie was in Nederland lange tijd een weinig gewaardeerd genre. Inmiddels hebben zowel lezers als schrijvers het levensverhaal omarmd en halen zelfs vuistdikke biografieën regelmatig de top tien. Geïllustreerd met voorbeelden uit oude en nieuwe biografieën en haar eigen boeken over verzetsheld Pim Boellaard en koningin Juliana inventariseert Withuis de in haar ogen voornaamste verdiensten, valkuilen en dilemma's van het genre.

De lezing wordt jaarlijks georganiseerd door de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden, de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde en Elsevier Weekblad.

Aanvang 20.00 uur, in de Pieterskerk te Leiden. Na afloop commentaar op de lezing door letterkundige Elisabeth Leijnse. Toegangskarten (vanaf € 12,50, inclusief boekje met de lezing en consumptie) zijn verkrijgbaar via <https://leideschouwburg-stadsgehoorzaal.nl/voorstelling/47ste-huizingalezing>

Wees dapperder tegen China

Want universiteiten zijn er niet onafhankelijk, aldus rapport

De ontmoeting van rector Carel Stolker en de Chinese premier Li Keqiang, vorige maand bij het Leidse Academiegebouw. Foto Monique Shaw

Europese universiteiten zijn zich onvoldoende bewust van de risico's die samenwerkingen met Chinese academies met zich meebrengen, waarschuwen experts. 'Het is moeilijk voorbij te gaan aan een zak geld.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Li Keqiang, de premier van China, kwam vorige maand op 'bliksembezoek' naar de Universiteit Leiden. Hij bezocht de hortus en schudde vrolijk handen met rector Carel Stolker, die twee weken later naar Hong Kong zou vliegen. Vicerector Hester Bijl was begin oktober nog in China, 'om de banden aan te halen en te smeden'.

Leiden is niet de enige universiteit die flink investeert in de relatie met China. De Rijksuniversiteit Groningen (RUG) was een heel eind op weg met plannen voor een Groningse afdeling in Yantai. Dat aan het hoofd

van die afdeling een hoge ambtenaar van de Communistische Partij werd ingesteld, kwam voor hen totaal onverwacht.

Maar dat is nu juist precies hoe de Chinese academische wereld in elkaar zit: die is onlosmakelijk verbonden met de politieke agenda van de CCP, en daar moeten overheden en universiteiten beter op berekend zijn. Dat was het standpunt van Leidse onderzoekers, die vrijdag een rapport over samenwerking tussen Europese en Chinese universiteiten presenteerden, in een met wetenschappers en beleidsmakers gevulde zaal van het Haagse Museon.

De boodschap: wees niet naïef, en kom met een strategie. Want hoewel samenwerken met China zo zijn voordelen kan hebben, kleven er wel degelijk risico's aan waar Europa nog niet tegen opgewassen is.

'Chinese universiteiten zijn niet onafhankelijk, zegt Ingrid D'Hooghe. 'They work for the big man.' De Chinese overheid wil dat China een

wereldmacht wordt, en heeft daarvoor ambitieuze beleidsplannen uitgerold. In 2050 wil het land bij de top in allerlei wetenschappelijke disciplines horen. Voor de economische ontwikkeling is technologische kennis nodig. 'Dat zie je in de financiering: het overgrote deel gaat naar de harde wetenschap.'

De kennis die in het buitenland wordt opgedaan, heeft als doel de partijstaat te versterken. Dit kan dus voor andere, bijvoorbeeld militaire doeleinden worden ingezet, aldus Frank Pieke, hoogleraar Chinastudies, die Leiden onlangs verruilde voor Berlijn. 'Onderzoekstudenten worden in China opgewacht door de veiligheidsdienst, en moeten dan vertellen wat ze hebben gedaan én wat de rest van de onderzoeksgroep doet.' Hij kent een geval van een student die dit wist te voorkomen door van hotel naar hotel te gaan. Een andere student deed alsof hij van niets wist. 'We zouden zo'n student duidelijk moeten briefen.'

In de laatste jaren is de ruimte voor vrij debat er nog verder afgenomen, vooral binnen de sociale- en geesteswetenschappen, zegt Pieke. Chinese onderzoekers in het buitenland staan onder steeds sterkere supervisie, en ook in Europa wordt hun academische vrijheid steeds meer ondermijnd. Dat geldt ook voor de internationale studenten, zegt Pieke: 'Ze kunnen zich niet zo vrij uitlaten, en worden in de gaten gehouden. Partijcellen op de universiteit moeten hen op het rechte pad houden.'

Hij wil voorkomen dat het in een soort 'clash of civilizations-jasje' gegoten wordt. 'We moeten een balans vinden tussen naïviteit en paranoia.' Er zitten zeker voordelen aan de samenwerking, aldus de onderzoekers: miljoenen studenten, veel beschikbare data, minder strenge privacywetgeving, faciliteiten. Maar vooral: geld. China investeert veel in internationale samenwerking, en het is voor universiteiten moeilijk

om daar nee tegen te zeggen.

Een 'cruciaal aspect', vindt Mark Kas, research developer bij het 'Yantai team' van de RUG. 'Als er ergens een zak geld is, is het moeilijk daaraan voorbij te gaan. Als Nederland niet ook geld op tafel legt, ben je kwetsbaar.'

Het is een van de redenen die het moeilijk maken om op gelijke voet met China samen te werken. 'Wie betaalt, bepaalt', zegt D'Hooghe. 'En bepaalt ook de kwaliteit. Is er niet genoeg geld, dan krijg je niet de beste onderzoekers. Daar is China heel strak in.'

Samenwerken kan wel, zegt Pieke. Maar Europese partners moeten goed kijken hoe ze China's planning en strategie gaan *matchen*. 'Wij moeten een grote broek aantrekken en zelfbewuster zijn. We doen ons huiswerk niet goed, de Chinezen wel. China bepaalt de agenda, en neemt initiatief. We kunnen wel wat dapperder zijn tegen China, en zeggen: dit wel, dat niet.'

VN moeten weer 'van ons' worden

De Verenigde Naties hebben een slecht imago, zegt historica Alanna O'Malley. Haar nieuwe leerstoel in Den Haag moet het dichter bij de mensen brengen.

Hoe ziet dit slechte imago eruit?

'Als je de meeste mensen vraagt wat ze van de Verenigde Naties vinden, zullen ze aan vredesmachten denken. Of aan grijze bureaucraten, in een instituut dat eigenlijk niets met hun dagelijks leven te maken heeft. Beide beelden hebben iets negatiefs, want ook als je aan de vredesmachten denkt, zie je de grootste mislukkingen van de VN. Wat ze *niet* hebben kunnen doen.'

Zoals wat?

'Zoals Somalië, en de genocide in Rwanda. En andere gebieden waarvan je je nu af kunt vragen waarom ze er niet zijn, zoals Syrië. Aan de oppervlakte lijkt het een positieve kant van de VN, en dat *kan* het ook zijn, maar vaak wordt er negatief over gedacht. Combineer dit met elitarisme, en je krijgt een gevoel dat de VN niet relevant zijn voor mensen. Dit is een probleem.'

Waarom?

'De VN worden gefinancierd en gerund door lidstaten. Een slecht imago bij de bevolking leidt tot desinteresse. Dat maakt de lidstaten zwakker,

omdat er geen druk is vanuit hun electoraat om echt iets te doen. Als mensen niet het gevoel hebben dat de VN "van hen" zijn, dan overleeft het instituut de volgende 75 jaar niet.'

Hoe kan het anders?

'We moeten een breder begrip hebben over wat de VN doet. Het World Food Programme voedt zo'n 91.4 miljoen mensen per jaar, bijvoorbeeld. Dit zijn dingen die de VN doen, maar stilletjes. Ten tweede is een breder historisch perspectief nodig. Tot nu toe is de geschiedenis van de VN vooral geschreven door westerse academici en politici, maar twee derde van de lidstaten is komt

uit andere delen van de wereld.'

Er komen ook programma's met scholieren. Wat houdt dit in?

'We werken met achtergestelde scholieren in Den Haag, om scholieren in contact te brengen met de VN. We gaan weekend-workshops doen: kijken hoe ze de VN zien, en hoe we de VN relevant kunnen maken voor de jeugd. We nemen uiteindelijk ook een groep scholieren mee naar New York, om hun projecten te presenteren aan de Nederlandse delegatie daar.'

Hoe voorkomt u dat u meewerkt aan een reclamecampagne?

'Dit is waar het historische erin komt.

Ik ben geen positivist, al ben ik daar in het verleden weleens van beschuldigd. Ik ben kritisch. Met een breed perspectief, over tijd, niet alleen wat het nu is, kan je dit enthousiasme combineren met de problemen en mislukkingen van de VN. Dat is de enige manier om een gebalanceerd beeld te scheppen.

'Wat ze minder goed doen? De debatten in de Veiligheidsraad stagneren. Daarnaast doen sommige vredesmissies niet veel, terwijl ze heel veel geld kosten. In Cyprus, bijvoorbeeld, zitten de VN al decennia. Dit is iets wat ze niet goed hebben gedaan: nadenken over wat er gebeurt na de vredesoperaties.' **AK**

English page

Read this if you don't want to die

It's not cool to die, transhumanists say

They want to live forever, even as a robot or data set if that's what it takes. Irish author Mark O'Connell wrote a book about transhumanists.

BY VINCENT BONGERS On the glass coffee table at the Alcor premises in the Arizona desert, there's an illustrated children's book titled *Death is Wrong*. The cover shows a child forcing Death to leave empty-handed. In the building, there are enormous reservoirs containing over a hundred frozen people, all of whom paid huge amounts of cash to be put into a cryogenic state. As soon as cures have been found for the diseases that killed them, their bodies will be thawed. Or perhaps technology will advance so far the information in their brains can be retrieved and transferred to a computer or a robot.

"You can choose to have your entire body treated, but the other – cheaper – option is to have only your head done", Irish writer Mark O'Connell explains. "In theory, you only need your brains, which they'll put into a new body or something, that's the idea."

Alcor is described in O'Connell's *To Be a Machine* (2017). Last week, the writer gave a talk at the Brave New World Conference in Leiden. For his book, he went in search of scientists, philosophers, technologists and even politicians who are interested in transhumanism.

"There are people who don't see life and death as mere existentialist philosophical matters; they roll up their sleeves and look for ways to make life eternal, or at least, ways to extend life beyond the normal span. I'm not happy with the thought that I could die at any moment. It's not cool that we all have to die. But I'm

not sure about living forever as a machine or my brains being stored as data either. That's even scarier. It's a strange kind of paradox."

Transhumanism focuses on going beyond the natural boundaries of human life, in different ways. Take one group, for instance, in a basement in the American city of Pittsburgh, who regard themselves as cyborgs and want to enhance themselves with electronic implants. In fact, they've set up a company called Grindhouse Wetware. Tim Cannon, software developer, biohacker and the man who attracts the public's attention to the company, resolutely rejects our biological bodies, claiming that we're underdeveloped apes. In the book, one of Cannon's colleagues says: "We can't even see X-rays, how shit is that?"

If he had his own way, Cannon would replace all his body parts. "I don't care if I look like a Mars Rover. I don't give a damn." Nonetheless, his eleven-year-old daughter doesn't agree with him. "I think she's quite attached to my face." Cannon caused a stir some years ago when he inserted an implant the size of a pack of cards into his underarm. The device sent biometric data to his phone every five seconds. Doctors refused to carry out the surgery, O'Connell writes, but Cannon found a "body technician" in Berlin who was willing to do it – raw dog, i.e. without anaesthetic.

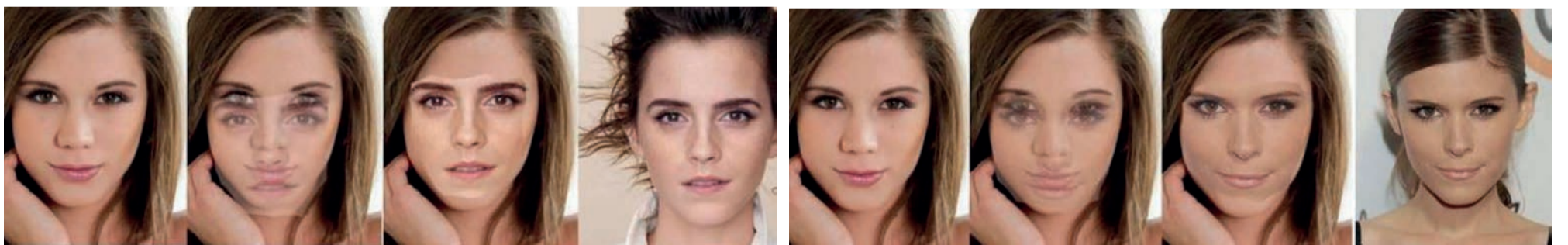
Despite the outlandishness, some outsiders are attracted to the idea. "One of the weirdest things that happened to me after publication was a lawyer from London

who sent me an email to say she'd never heard of transhumanism but had got a microchip implant after reading my book."

"People sometimes ask me if I'm not worried about meeting such characters. I was only frightened once, when I joined transhumanist Zoltan Istvan on his election tour. He wanted to run for president in the 2016 American elections. Istvan travelled in a quite an unusual way: in a thirteen-metre mobile home he'd converted into a coffin. The vehicle was as hot as an oven and leaked oil, so I did have a couple of worrying moments – I could imagine us going over the edge of a ravine, which would have been an ironically silly death, especially in the light of my research.

Deepfakes look more and more real

"Deepfakes first took off in the porno industry. You could find videos with film stars like Emma Watson in a hard-core sex scene."

It started with Hollywood stars suddenly appearing in porno films, but now "deepfake" videos are impacting politics too. "It's making people scared and uncertain."

BY VINCENT BONGERS "President Trump is a total and complete dipshit!" The words of Barack Obama in a video that emerged in April; the images seem to be a clip from an official speech. Obama's voice is not quite right, but the movements of his head, shoulders and mouth give the impression that you are indeed watching the former statesman.

However, the video's producers are quick to disillusion you. It was made by comedian and film director Jordan Peele, who used software to make Obama move and to imitate his voice. It's a "deepfake" video – and this one was intended as a warning.

"If I show deepfakes to an audience, they always laugh at first", says Jeanine Reutemann from Switzerland. She is a researcher at the Centre of Innovation in The Hague. "But when they've finished saying 'wow, that's cool' they go quiet and you can actually see them think: 'Oh shit, what and whom can I trust now?'"

The technology behind the videos has been around for a while, but the big difference is that the software is available everywhere and it's easy to use." Just download a program like FakeApp, follow the tutorial and you're good to go.

Sex, of course, was a major force for the first fake videos. "Deepfakes first took off in the porno industry. You could find videos with film stars like Emma Watson in a hard-core sex scene."

It is possible to mimic a person's movements and to put words in his or her mouth with a large degree of accuracy by sampling a person's

voice, processing it and then generating text yourself. "The more a person is in the public eye, the easier it is to save and use his or her voice and movements."

At the moment, you can still tell whether a video is fake or not, says Reutemann. "For example, if you follow the movements of the mouth and hands very closely. But the makers' skills and the technology are improving all the time, so at some point we won't be able to see what's real and what's not. The trouble is, we don't know when that moment will arrive. And deepfakes are only a symptom of something much big-

ger. People are scared and uncertain because they are already being confronted with fake news, hoaxes and abuse of social-media data."

Reutemann believes that it's important that reliable media, such as the BBC and organisations like Amnesty International, have a part in verifying images. "For instance, Amnesty has a lab that studies images and videos of possible violations of human rights and tries to find out whether the images are legitimate. But it is very difficult to distinguish genuine news from fake news in the gigantic stream of information.

Gewoon een gevoelige jongen

Wervelwind aan muziekgenres bij Joost Spijkers

Naast de Ashton Brothers bouwt Joost Spijkers zijn solocarrière uit met zijn tweede voorstelling *Spijkers 2*. 'Zonder muziek zou ik misschien wel aan de drugs gaan.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK 'Deze zomer speelde ik op de Parade in Amsterdam, en mijn publiek bestond uit allemaal twintigers. Dat had ik helemaal niet verwacht. Ik dacht dat alleen vrouwen van vijftig-plus me leuk vonden. Maar die jongelui vonden het helemaal te gek. Dat was een enorme geruststelling.'

De naam Joost Spijkers (41) doet misschien niet bij iedereen meteen een belletje rinkelen. Toch draait hij al sinds het begin van deze eeuw mee in de top van de kleinkunst en het variététheater. Als onderdeel van het gezelschap *Ashton Brothers* kreeg hij de ene na de andere lovende recensie. Na *Spijkers 1* vond hij het tijd worden zijn solocarrière uit te breiden met opvolger *Spijkers 2*.

'Ik geef de toeschouwer een kijkje in een wereld waar muziek wordt gemaakt alsof ons leven ervan afhangt', vertelt hij over de voorstelling waarin hij wordt ondersteund door een band. Saai wordt het niet snel, zodra hij op het podium staat, maar het publiek moet wel zijn opgewassen tegen een wervelwind aan mu-

ziekgenres. 'Ik zing zachte, intieme, kleine, romantische liedjes tot heel virtuoze jazz', zegt hij. Daarnaast is er veel ruimte voor Oost-Europese muziek, van 'Balkanbluuzz' tot 'fado-achtig'.

Want hij zingt niet alleen Nederlands. Integendeel, er is ook ruimte voor bijvoorbeeld Russisch en Frans. 'Ik heb teksten van Charles Aznavour gemengd met teksten van mezelf. Maar veel liedjes zijn geschreven door Peer Wittenbols, die je om de oren slaat met zijn poëzie.'

Daarnaast zingt hij ook nog eens Servische en Macedonische klassiekers. Onbekend bij Nederlanders, dus wel zo leuk om hen er kennis mee te laten maken. Spijkers zelf heeft een grote voorliefde voor Oost-Europese opzweepende en tegelijkertijd weemoedige tonen. Hij groeide ermee op, weliswaar in Limburg,

dankzij zijn Bosnische stiefmoeder. Bovendien weet hij de Balkantalen op niveau te houden dankzij zijn vrouw, die óók uit Bosnië komt. Toeval? 'Dat bestaat niet. Ze heeft me eens horen zingen in het Zaantheater in Zaanadam. Naderhand stuurde ze me een mailtje. Zo is het gekomen.'

In zijn liedjes behandelt Spijkers voornamelijk universele thema's als liefde en vriendschap. 'De teksten zijn uit het leven gegrepen. Er zitten heel veel verhalen in me die er altijd weer uit moeten. Als ik de muziek niet had, zou ik misschien wel aan de drugs gaan. Het

móet eruit. Ik denk dat ik gewoon heel gevoelig ben.'

Zijn vorige solo-tour, *Spijkers 1*, was nog een zoektocht naar de juiste toon, zegt hij. 'Het was af-tasten, ik vroeg me af wat ik nu eigenlijk aan het doen was. Alles zat erin, maar dat maakte het ook minder toegankelijk. Bovendien was het serieuzer dan deze show. *Spijkers 2* is toegankelijker, vrolijker en lekkerder. Ja, dat is het woord. Het is lekkerder.'

Daar zijn de recensenten het mee eens: Spijkers won er de

Poelifinario 2018 mee in de categorie Kleinkunst en in *De Theaterkrant* staat de show in de top 5 van beste theatervoorstellingen van het afgelopen seizoen. Hoe zorgt Spijkers ervoor dat hij zichzelf telkens weer overtreft? 'Uiteindelijk weet je nooit hoe het ontvangen wordt', zegt hij. 'Maar de angst dat de volgende show niet beter is dan de vorige, wordt steeds erger.'

Joost Spijkers, *Spijkers 2*. Stadsgehoorzaal, vrijdag 23 november 20.15 uur. €21

Joost Spijkers: 'Het is toegankelijker, vrolijker en lekkerder.' Foto Jaap Reedijk

Hoe Leiden een telescoop bij elkaar blufte

De beknopte geschiedenis van de Sterrewacht

Astronomisch dispuut 'Kaiser' vat in een charmant boekje de geschiedenis van de Leidse Sterrewacht samen.

DOOR BART BRAUN Eigenlijk zou 'De Fotograaf' naar Groningen gaan. De telescoop, een zogeheten derdienduims refractor, was in 1897 door de Nederlandse overheid aangeschaft om mee te kunnen doen in een internationaal sterrenkunde-project, en het sterrenkundig instituut in Groningen had op dat moment nog geen telescopen. Hij ging echter naar Leiden, want astronoom Hendricus van de Sande Bakhuyzen had gezegd dat er daar al een lege koepel klaarstond. Dat was helemaal niet waar, al wist hij er wel voor te zorgen dat die koepel er snel kwam.

Zoals de naam al aangeeft was het ding bedoeld om foto's mee te maken. De lange sluitertijden die sterrenkundefotografie sowieso al met zich meebrengt en de staat van de fotografie rond 1900 zorgden er samen voor dat foto's nemen hard werk was. Voor bewegingen door wind en trillingen moest gecorrigeerd worden, en tijdens een strenge winter vroom de wenkbrauw van de dienstdoende sterrenkundige vast aan het messing oculair.

De tijd dat sterrenkundigen nog beroepsmatig met hun ogen achter een telescoopplens hingen, is voorbij, maar de meer dan honderdtwintig jaar oude Fotograaf kan overigens nog steeds gebruikt worden. Er liggen zelfs nog wat oude fotografische platen klaar, 'voor een sterrenkundig noodgeval'. Leiden koestert haar verleden, en dus ook haar Sterrewacht.

Die Sterrewacht dankt Leiden aan astronoom Frederik Kaiser, die begon vanuit een zolderkamer in de nu naar hem vernoemde straat, maar geld inzamelde voor een apart gebouw. In 1860 was het klaar, inmiddels is het de oudste nog bestaande sterrenwacht ter wereld. Kaiser is ook de naamgever van het Leids Astronomisch Dispuut, dat in 2018 haar vijftienvingste verjaardag vierde.

Oud-bestuurslid Alex Pietrow, tegenwoordig promovendus in Stockholm, schreef ter gelegenheid hiervan een boekje: *Van zolders naar koepels*. Het is 48 pagina's dik en dan ook nog eens in het Nederlands en het Engels, en het heeft dus ook niet de ambitie om de definitieve geschiedschrijving van de Sterrewacht te geven.

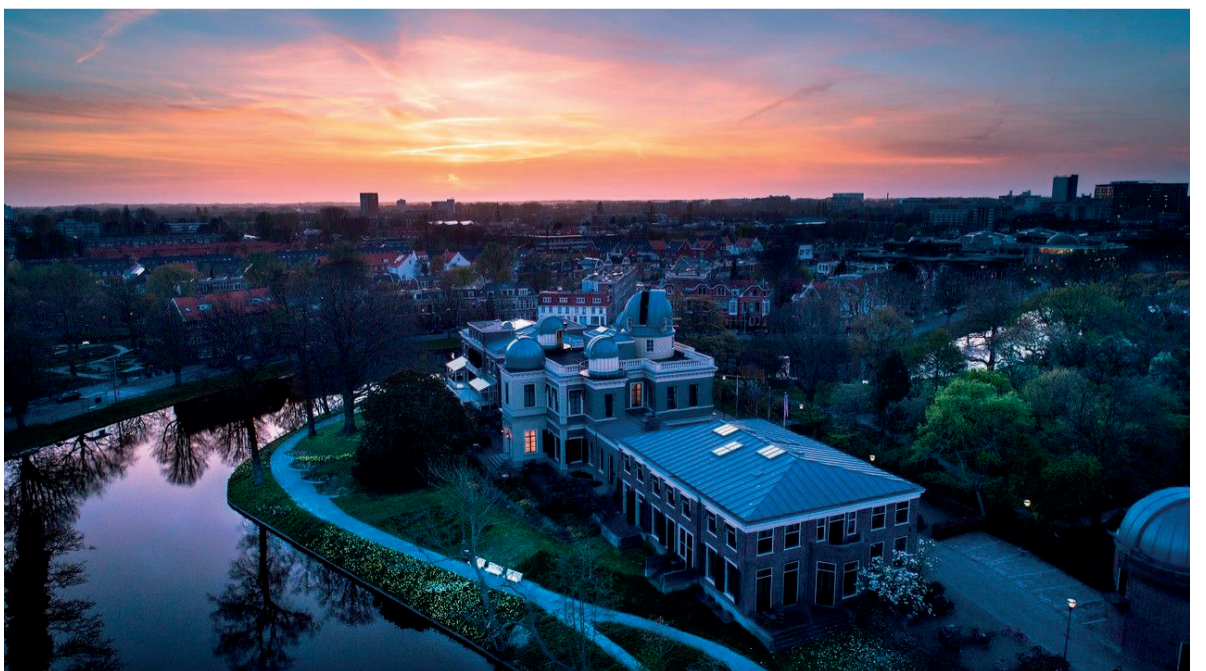
Wie wil weten hoe het nou precies zat met de verhalen over onderduikers tijdens de Tweede Wereldoor-

log, heeft niets aan dit boekje. Aan de andere kant is er wel aandacht voor de geschiedenis van het gebouw, inmiddels als bezoekerscentrum toegankelijk via de Hortus Botanicus, en in gebruik door de faculteit Rechten. Ook voor de zeven

belangrijkste telescopen is ruimte vrijgemaakt. In 2015 kwam er nog een nieuw exemplaar bij: een radiotelescoop, en dus een antenne in plaats van een buis met lenzen. Per slot van rekening is de radio-sterrenkunde grotendeels uitgevonden

in de Leidse Sterrewacht. Koesteren maar!

Alex Pietrow, *Van zolders naar koepels - vier eeuwen geschiedenis van de Leidse Sterrewacht*. Ostrw Books, 48 blz. € 12,50

De wenkbrauw van de sterrenkundige vroom soms vast aan het messing oculair. Foto Vincent Mullenders/Sterrewacht Leiden

Kamervragen

Foto Marc de Haan

'Opeens werd er geschoten'

Pim Bakx (22, security studies)

Huis: Huize BAM (2^e Binnenvestgracht)
Kamer: 14m²
Huur: 285
Bewoners: 12

Wat doet die koe daar?

'Van kinds af aan sleep ik dat schilderij al mee. Hij is niet zo mooi, vind ik, maar inmiddels wel een beetje nostalgisch geworden. Je kunt het niet zien, maar op de achterkant staat een soort puzzel.

'Laatst hadden we *Tour du chambre*, dan bedenkt iedereen voor zijn eigen kamer een thema en drankje. Van mijn kamer had ik een escape room gemaakt, met overal sleutels en kistjes. Op de onderkant van de shotglaasjes stonden ook aanwijzingen. Mensen zonder leven stoppen er veel tijd in.'

Zit iedereen in huis bij een vereniging?

'Eerst was het een Quintus-Augustinus-huis, ik was de eerste van Njord. Ik ben daar nog weleens te vinden, maar niet meer om te roeien. Vorig jaar heb ik de Ringvaart Regatta gedaan, dat was een traumatische ervaring. Mijn dispuut doet daar altijd aan mee voor het goede doel. Het is honderd kilometer roeien, dus je bent tien uur lang bezig. Na 25 kilometer dacht ik al: waar ben ik aan begonnen? En dan moet je nog drie keer zo'n stuk.'

En je werkt bij Swapfiets, de onderburen?

'Ja, ik rol zo de trap af naar mijn werk. Fietsen maken doe ik niet hoor, ik ben niet zo technisch. Meer het klantcontact. Een paar bekenden werkten daar al,

dus ik liep er soms langs en dan hielp ik even mee. In de El Cid vroegen ze of ik kon komen helpen omdat het zo druk was, daarna ben ik gebleven.'

Hoe kom je aan die nummerplaat?

'Met twee anderen was ik voor 36 euro heen en weer naar Marokko gevlogen. Die nummerplaat heb ik gekocht in een soort kringloopwinkel. Geen idee waarom ze die daar verkochten, maar ik vond het wel een leuk souvenir. Iedereen op straat keek me daarna gek aan, alsof ik het gestolen had.'

Reis je veel?

'Valt wel mee. Vorige zomer ben ik wel in m'n eentje naar Palestina geweest, dat was heel cool. Twee maanden lang werkte ik als vrijwilliger in een vluchte-

lingenkamp. Ik gaf daar Engelse les.

'Het is niet per se een leuke ervaring, maar wat me het meest is bijgebleven zijn de rellen in Jeruzalem waar wij tussen stonden, bij de Al-Aqmoskee. Opeens was er overal traangas, werd er geschoten met rubberen kogels en rende iedereen alle kanten op. Toen was ik wel even bang, ja.

'Er kwamen ook vaak politieke sprekers naar het kamp om een lezing te geven, die duidelijk anti-Israël waren. Het is moeilijk om je daar niet door te laten beïnvloeden, maar ik heb geprobeerd me neutraal te houden. Ik heb nu nog steeds contact met een paar oudere jongens die Engels konden, en ik heb beloofd een keer terug te gaan.'

DOOR SUSAN WICHGERS

Column

Pannenkoekenboot

Dagjesmensen gaan meestal net voor het eten naar huis, zo'n uur of vijf à zes uur 's avonds. Niet altijd: soms nemen ze het ervan. Leven ze het leven.

Laatst zat ik met dat soort levensgenieters, twee waar ik dan even vanuit ga dagjesvriendinnen, in een vierzits. Beide hadden een kartonnen bakje en een zwarte plastic vork vast van een zekere Italiaanse stationsketen. 'Toch goed dat we met het openbaar vervoer zijn gegaan en niet met de auto hè', verzuchtte er één. 'Anders hadden we nooit deze lekkere pasta kunnen eten!' De Italiaanse keten werd toch zeker ruim een kwartier lang opgehield. Op dat moment had ik nog wat vertrouwen in De Dagjesmens: erger dan dit kon het niet worden. Toch?

Ik werd geconfronteerd met mijn eigen naïviteit toen er moeiteloos werd overgegaan naar het volgende onderwerp, namelijk De Pannenkoekenboot. Omdat ik mijn lezers enigszins hoog heb zitten en ervan uitga dat jullie je nog niet hebben verdiept in het idee van een vervoersmiddel waar je onbeperkt deegplaten naar binnen kan werken: laat me het jullie introduceren.

Een vriend van me sprak laatst de woorden uit dat 'alles beter is op een boot'. Nu, pannenkoekenrestaurants zijn sowieso niet echt mijn ding, dus ik ben wellicht wat *biased*, maar ik kan me niet voorstellen dat dat concept overhevelen op het water het beter maakt. Je koopt een kaartje en mag dan vijftien minuten onbeperkt pannenkoeken eten terwijl je over het IJ, de Maas of de Waal vaart.

Voor wie denkt: er is niets leukers dan dat, heeft De Pannenkoekenboot nog iets mooiers: het Familie Cruise-arangement. Immers: 'Wat is er beter dan 75 minuten op de Pannenkoekenboot? Preciés, 2,5 uur varen op de Pannenkoekenboot!'

Wat weet ik dingen te noemen die beter zijn dan 75 minuten op de Pannenkoekenboot. Sterker nog, beter dan 2,5 uur op de Pannenkoekenboot.

Goede koffie. Goede wijn. Een goede N-term. Dat er iedere avond een aflevering van *First Dates* is op NPO3. Dat YouTube-filmpje van die acht rennende herdershondenpuppies.

Maar ook: een half uur in de rij staan bij de Jumbo op de Stationsweg. Een uur lang luisteren naar iemands bevallingsverhaal. Vier uur bij de douane zitten op een Amerikaans vliegveld.

Hoe dan ook: als je nog een verjaardagscadeau zoekt voor de Dagjesmens in jouw leven, of eender welk persoon op wiens feest je bent uitgenodigd maar aan wie je eigenlijk een hekel hebt: boek 75 minuten op de Pannenkoekenboot. Of 2,5 uur. Ik weet niet of je de persoon daarna nog terugziet. Ik acht het niet ondenkbaar dat dit de boot is die naast Nederlandse wateren ook de Styx bevaart.

FEMKE BLOMMAERT studeert taalwetenschap

Bandirah

